

Starševska odgovornost

Starševska odgovornost pomeni vse pravice in obveznosti staršev do otroka in njegovega premoženja. Čeprav države članice ta pojem različno opredeljujejo, običajno zajema skrbništvo nad otrokom in pravico do stikov z otrokom.

Če ste mednarodni par z enim ali več otroki, katerega življenjska skupnost je ravnokar prenehala, se boste morali dogovoriti o ureditvi vzgoje in varstva otrok.

Kje začeti?

Kaj je pravica do varstva in vzgoje otroka? Kaj je pravica do stikov z otrokom?

Dokler starša živita skupaj, imata običajno pravico do varstva in vzgoje otroka oba skupaj. Če pa se zakonska zveza staršev razveže ali če se starša razideta, se morata odločiti, kako bosta pravico do varstva in vzgoje otroka izvajala v prihodnosti.

Starša se lahko odločita, da bo otrok živel bodisi izmenično pri obeh starših bodisi pri enem od njiju. V zadnjem primeru ima drugi starš ponavadi pravico do stikov z otrokom ob določenih terminih.

Pravica do varstva in vzgoje otroka zajema tudi druge pravice in dolžnosti, povezane z vzgojo in varstvom otroka, vključno s pravico skrbeti za otroka in njegovo premoženje. Starševsko odgovornost za otroka imajo ponavadi starši, lahko pa se podeli tudi instituciji, ki se ji otrok zaupa.

Kdo odloča o pravici do varstva in vzgoje otroka ter o pravici do stikov z njim?

Starši lahko ta vprašanja rešijo sporazumno, v primeru spora pa jim lahko pomaga mediator ali odvetnik. Če želite najti mediatorja, obiščite spletno povezavo na koncu te strani.

Če se starša ne moreta sporazumeti o varstvu in vzgoji otroka ter o pravici do stikov z njim, bosta morda morala začeti postopek pred sodiščem. Sodišče lahko odloči, da imata pravico do varstva in vzgoje otroka oba starša (skupna pravica do varstva in vzgoje otroka) ali da ima to pravico samo eden od staršev (izključna pravica do varstva in vzgoje otroka). Če ima pravico do varstva in vzgoje otroka le eden od staršev, lahko sodišče odloči o pravici drugega starša do stikov z otrokom.

V primeru mednarodnega para pravila EU določajo, katero sodišče je pristojno za obravnavanje zadeve. Če želite najti pristojno sodišče, obiščite spletno povezavo na koncu te strani.

Glavni cilj je preprečiti, da bi vsak od staršev začel postopek pred sodiščem v svoji državi in da bi bili v isti zadevi izdani dve odločbi. Načeloma je pristojno sodišče v državi, v kateri otrok običajno prebiva.

Ali se bo odločitev sodišča izvršila v drugi državi članici EU?

Mehanizem za priznavanje in izvrševanje odločb zagotavlja, da se odločba sodišča po izdaji uporabi v drugi državi članici EU. To osebam s starševsko odgovornostjo omogoča, da lažje uveljavljajo svoje pravice.

Zlasti velja, da je sodna odločba o pravici do stikov z otrokom priznana v drugi državi članici EU brez kakršnega koli posebnega postopka, kar je v podporo odnosu med otrokom in obema staršema.

Katera pravila EU se uporabljajo?

Pravila reševanja sporov v čezmejnih zadevah med otroki in njihovimi starši so del [Uredbe Bruselj IIa](#). Ta pravila se uporabljajo enako za vse otroke, ne glede na to, ali so bili rojeni v zakonski zvezi ali izven nje. Uredba Bruselj IIa je temelj pravosodnega sodelovanja EU v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo. Uredba se uporablja od 1. marca 2005 v vseh državah članicah EU, razen na Danskem.

Za podrobnejše informacije o posamezni državi izberite ustrezno zastavico.

Sorodne povezave

- Najti mediatorja
- Najti pristojno sodišče
- [Preberite zloženko](#)

Stran vzdržuje Evropska komisija. Informacije na teh straneh ne izražajo nujno uradnega stališča Evropske komisije. Komisija ne sprejema nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki, vsebovanimi ali navedenimi v tem dokumentu. Pravila glede avtorskih pravic spletnih strani EU so navedena v pravnem obvestilu.

Zadnja posodobitev: 18/01/2019

Starševska odgovornost - Bolgarija

KAZALO

- [1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?](#)
 - [2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?](#)
 - [3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?](#)
 - [4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?](#)
 - [5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?](#)
 - [6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?](#)
 - [7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?](#)
 - [8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?](#)
 - [9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?](#)
 - [10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?](#)
 - [11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?](#)
 - [12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?](#)
 - [13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?](#)
 - [14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?](#)
 - [15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?](#)
 - [16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?](#)
 - [17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?](#)
-

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Pravni izrazi, ki se v bolgarski zakonodaji uporabljajo za starševsko odgovornost in skrbništvo, so „roditeljska pravica in dolžnosti“ ter „izvrševanje roditeljske pravice“. Koncept vključuje vse pravice in dolžnosti, ki jih ima roditelj v razmerju do mladoletnega otroka.

Bolgarsko pravo razlikuje med mladoletnimi osebami, ki so mlajše od 14 let, in tistimi, ki so stare od 14 do 18 let. Roditeljska pravica se izvršuje v zvezi z obema skupinama otrok.

V primeru posvojitve so pravice in dolžnosti, ki veljajo za posvojenca in njegove potomce na eni strani ter posvojitelja in njegove sorodnike na drugi, enake pravicam med krvnimi sorodniki, medtem ko pravice in dolžnosti med posvojencem in njegovimi potomci ter njihovimi krvnimi sorodniki prenehajo.

Sodišče mora v sodbi o razvezi zakonske zveze odločiti o izvrševanju roditeljske pravice, osebnih stikih in preživnini otrok, rojenih v zakonski zvezi, ter o uporabi družinskega doma, pri čemer upošteva najboljše interese otrok.

Sodišče odloči, kateremu od zakoncev bo dodeljena roditeljska pravica, in odredi ukrepe v zvezi z izvrševanjem te pravice, stiki med otroki in starši ter preživnino za otroke. Sodišče pri odločanju, kateri od staršev bo izvrševal roditeljsko pravico, pretehta vse okoliščine, ob upoštevanju najboljših interesov otrok, ter prisluhne staršem in otrokom, če so starejši od deset let.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Splošno pravilo je, da oba starša skupaj izvršujeta roditeljsko pravico.

Pravo vsebuje izrecne določbe o pravicah starih staršev, da ohranjajo stik z otrokom.

Mladoletni otroci morajo živeti s svojimi starši, razen če pomembni razlogi ne utemeljujejo drugače. Sodišče v primeru odstopanja od te obveznosti na zahtevo staršev in potem ko se je otrok, če je starejši od deset let, o tem izrekel, odredi otrokovo vrnitev staršem.

Vsak od staršev lahko samostojno zastopa otroke, mlajše od 14 let, in daje soglasje k pravnim dejanjem za otroke, stare od 14 do 18 let, če so ta v njihovem najboljšem interesu.

Nepremično in premično premoženje mladoletnih otrok, razen pokvarljivega blaga, se lahko odsvoji, obremeni z zastavnimi pravicami ali na splošno odtuji z dovoljenjem okrožnega sodišča v kraju njihovega običajnega prebivališča, samo če je to nujno ali očitno v korist otrok. Darila, opustitve, posojanje in zavarovanje dolgov drugih ljudi s poroštvom, hipoteko ali jamstvom, ki ga dajo mladoletni otroci, so neveljavni.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če vedenje enega od staršev pomeni grožnjo za otrokovo osebnost, vzgojo, zdravje ali premoženje, okrožno sodišče sprejme ustrezne ukrepe v otrokovem najboljšem interesu na lastno pobudo ali na zahtevo drugega od staršev ali državnega tožilca, pri čemer otroku po potrebi zagotovi ustrezno namestitvev.

Ti ukrepi se sprejmejo tudi, kadar eden od staršev ni zmožen izvrševati roditeljske pravice zaradi težko ozdravljive fizične ali psihične bolezni, dolgotrajne odsotnosti ali drugih objektivnih razlogov. Roditelju se lahko roditeljska pravica odvzame v naslednjih posebej resnih primerih: roditelj ne skrbi za otroka ter dalj časa in brez tehtnega razloga ne plačuje preživnine ali pa je dal otroka v specializirano ustanovo in ga ni vzel iz nje v šestih mesecih od datuma, ko bi to moral storiti.

Sodni postopek za prenehanje roditeljskih pravic se poteka na okrožnem sodišču na lastno pobudo ali na zahtevo drugega roditelja ali državnega tožilca. Sodišče v vseh primerih omejitve ali prenehanja roditeljske pravice tudi odloči o ukrepih v zvezi z osebnimi stiki med starši in otroki.

Sodišče lahko roditeljsko pravico ponovno prizna v primeru novih okoliščin ali na zahtevo roditelja.

Sodišče po uradni dolžnosti občino roditeljevega stalnega prebivališča obvesti o prenehanju roditeljske pravice ali njenemu ponovnemu priznanju, da se imenuje skrbnik za mladoletne osebe, stare od 14 do 18 let, ali varuh za tiste, mlajše od 14 let.

Sodišče lahko na zahtevo direktorata za socialno varstvo izda odlok, da je treba otroka namestiti zunaj družine, če so starši umrli, niso znani, jim je bila odvzeta roditeljska pravica, izvajajo roditeljsko pravico v omejenem obsegu ali dalj časa ne skrbijo za otroka iz objektivnih razlogov ali brez utemeljenega razloga, če je otrok žrtev nasilja v družini in obstaja resna grožnja za njegov telesni, duševni, moralni, intelektualni in socialni razvoj. Otrok se namesti v socialno ustanovo ali rejniško družino, vključno v primerih iz člena 11 Haaške konvencije o zaščiti otrok iz leta 1996.

Sodišče lahko odredi, da je otrok nameščen pri sorodnikih, rejniški družini ali v specializirani ustanovi. Dokler sodišče ne odloči, pristojni direktorat za socialno varstvo v kraju otrokovega trenutnega prebivališča poskrbi za otroka v skladu z upravnim postopkom za začasno namestitvev.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se roditelja, ki živita skupaj, ne strinjata glede vprašanj, povezanih z roditeljsko pravico, se spor rešuje na okrožnem sodišču, kjer se zaslišijo starši in po potrebi otrok. Na sodno odločbo se je mogoče pritožiti v skladu s splošnimi pravili.

Če roditelja ne živita skupaj in se ne moreta dogovoriti o tem, kdo bo prevzel skrbništvo nad otrokom, spor rešuje okrožno sodišče na območju, kjer je otrokovo običajno prebivališče, potem ko se je otrok, če je starejši od deset let, o tem izrekel. Na sodno odločbo se je mogoče pritožiti v skladu s splošnimi pravili.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Roditelja lahko skleneta zunajsodni sporazum o dodelitvi in izvajanju roditeljske pravice ter ureditvi stikov z roditeljem, ki nima roditeljske pravice, vendar te ureditve niso pravno zavezujoče. Kateri koli od staršev lahko ne glede na obstoj zunajsodnega sporazuma predloži vprašanje ureditve roditeljske pravice ali stikov z otrokom v reševanje sodišču, ki bo odločilo, kako se bo roditeljska pravica odtlej izvajala, in to ne glede na zunajsodni sporazum. Enak pravni okvir velja tudi za otrokove stike z roditeljem, ki nima skrbništva in ne živi z otrokom.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

V skladu z zakonom o mediaciji so lahko družinski spori predmet mediacije, vendar doseženi dogovor o roditeljski pravici postane pravno zavezujoč šele, ko ga sodišče izrecno potrdi v skladu z zakonom o pravnem postopku.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodnik lahko odloči o katerem koli vprašanju, postavljenem na sodišču, vključno o kraju otrokovega običajnega prebivališča, kateri roditelj bo izvajal roditeljsko pravico, kako bodo urejeni stiki med otrokom in drugim roditeljem, o roditeljevih pravicah do obiska /dostopa, obveznosti plačevanja preživnine za otroka, izbiri šole, otrokovemu imenu itd. Glej odgovore na vprašanja 3 in 4.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Na splošno roditelj, ki izvaja roditeljsko pravico, odloča o otrokovem vsakodnevnem življenju, vključno na primer s tem, katero šolo bo obiskoval otrok. V nekaterih primerih je potrebno soglasje obeh staršev, na primer, kadar se izdajo osebni dokumenti za otroka ali kadar otrok zapusti območje sodne pristojnosti, ne glede na trajanje ali namen potovanja, vključno s počitnicami.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Kadar roditelja nimata skupnega prebivališča, mora sodišče odrediti, kateri roditelj bo imel roditeljsko pravico in kako se bodo vzdrževali stiki z drugim roditeljem. Brez poseganja v zgoraj navedeno ni nobenih omejitev glede sodnega dogovora med roditeljema o obširnejših ureditvah stikov med otrokom in drugim roditeljem, ki presegajo običajne prakse. Kot je dogovorjeno v sodni praksi in na splošno sprejeto med strankami v zakonskih zadevah, je običajna ureditev taka, da otrok preživi z drugim roditeljem dva ali več delovnih dni na mesec in točno določeno število tednov med šolskimi počitnicami.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Pristojno sodišče je okrožno sodišče na območju, kjer je toženčevo običajno prebivališče. Če je vloga povezana s preživninskim zahtevkom za otroka, lahko prosilec vlogo tudi pri sodišču na območja, kjer ima sam običajno prebivališče.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Za zadeve v zvezi z roditeljsko pravico se uporabljajo splošna postopkovna pravila.

Če se zadeva preučuje v okviru še nedokončanega postopka razveze zakonske zveze, lahko roditelja sodišče zaprosita, naj odredi začasne ukrepe za izvajanje roditeljske pravice glede otroka in ureditev stikov z drugim roditeljem.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Stranki v zadevi lahko dobijo pravno pomoč pod splošnimi pogoji zagotavljanja pravne pomoči v skladu z zakonom o pravni pomoči.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper odločbe, ki jih izda okrožno sodišče, se je mogoče pritožiti na območnem sodišču v skladu s splošnimi pravili v dveh tednih po prejemu izvoda odločbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Sodne odločbe se izvršujejo v skladu z zakonom o pravnem postopku. Ta vsebuje izrecne določbe o obveznosti izvajanja ali neizvajanja nekaterih dejanj in dolžnosti predaje otroka. Sodno odločbo izvrši javni ali zasebni sodni izvršitelj, ki ga izbere vložnik.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Pravo, ki se uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, skupaj s členom 621 zakona o pravnem postopku (ki velja od 24. julija 2007).

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pravo, ki se uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, skupaj s členom 622 zakona o pravnem postopku (ki velja od 24. julija 2007).

Splošno pristojnost ima okrožno sodišče na območju, kjer ima običajno prebivališče druga stranka, ali, če ta nima stalnega prebivališča v Bolgariji, na območju, kjer ima običajno prebivališče zadevna stranka, ali, če zadevna stranka nima običajnega prebivališča v Bolgariji, mestno sodišče v Sofiji.

Vlogo za priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki jo je izdalo tuje sodišče, ali odločbe drugega tujega organa glede izvajanja roditeljske pravice ali ponovne vzpostavitve izvajanja roditeljske pravice v primeru nepravilne preložitve otroka v skladu z Evropsko konvencijo iz leta 1980 o priznavanju in izvršitvi odločb o skrbništvu nad otroki in ponovnem vzpostavljanju skrbništva nad otroki, ki je bila 20. maja 1980 sklenjena v Luxembourg (ratificirana z zakonom, Uradni list Bolgarije (SG) št. 21 iz leta 2003 (SG št. 104 iz leta 2003) (v nadaljnjem besedilu: Luxembourška konvencija), se vložijo na mestnem sodišču v Sofiji. Sodišče opravi javno obravnavo, ki se je udeležijo ministrstvo za pravosodje in vložnik, stranke iz tuje sodbe ali odločbe ter državni tožilec. Poleg tega zasliši otroka, če to zahteva direktorat za socialno varstvo v občini otrokovega trenutnega prebivališča. Postopek za priznanje in izvršitev tuje sodbe ali odločbe se prekine v naslednjih okoliščinah: v primeru nerešene sodne zadeve glede vsebine spora, pri čemer je bila ta zadeva uvedena po postopku v državi, kjer je bila izdana zadevna sodba ali odločba. Enak postopek se uporablja, če je v postopku priznanja in/ali izvršitve pred bolgarskimi sodišči druga sodba ali odločba o izvajanju roditeljske pravice. Nemudoma se obvesti ustrezno sodišče in sodnik mora odločiti v enem mesecu po prejemu obvestila.

Sodna odločba mora biti izdana v enem mesecu po datumu vloge. Nanjo se je mogoče pritožiti na pritožbenem sodišču v Sofiji, sodba tega sodišča pa je dokončna.

Tak postopek se uporablja tudi za priznanje in izvršitev odločb, izdanih po preložitvi otroka, če je z odločbo ugotovljeno, da je bila navedena preložitve nezakonita. Priznanje in izvršitev odločbe, izdane v drugi državi, ki je podpisnica Luxembourške konvencije, se v skladu s členoma 8 in 9 zavrne, če so izpolnjene zahteve iz člena 10(1) Konvencije, sprejme pa le, če je odločba izvršljiva v državi, kjer je bila odobrena. Enak postopek se uporablja za zadeve v skladu s Konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Stiki med starši in otrokom so urejeni z zakoni države njihovega običajnega prebivališča. Če starši in otrok nimajo skupnega običajnega prebivališča, njihove stike urejajo zakoni države otrokovega običajnega prebivališča ali državljanstva, kar je ugodneje za otroka. Vprašanja varuštva in skrbništva so urejena z zakoni države običajnega prebivališča osebe, ki je v varuštvu ali skrbništvu. Stiki med osebo, ki je v varuštvu ali skrbništvu, in varuhom ali skrbnikom so urejeni z zakoni, ki so se uporabljali, ko je bila oseba dana v varuštvo ali skrbništvo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 19/10/2016

Starševska odgovornost - Češka

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Izraz „starševska odgovornost“ je opredeljen v civilnem zakoniku (zakon št. 89/2012). Zajema sklop pravic in obveznosti staršev, ki vključujejo:

- skrb za otroka, vključno zlasti s skrbjo za njegovo zdravje ter fizični, čustveni, intelektualni in moralni razvoj;
- zaščito otroka;
- vzdrževanje osebnega stika z otrokom;
- zagotavljanje njegove vzgoje in izobraževanja;
- določitev njegovega dejanskega prebivališča;
- zastopanje otroka in upravljanje njegovega premoženja.

Starševska odgovornost se začne z rojstvom otroka in konča, ko je otrok popolnoma poslovno sposoben. Trajanje in obseg starševske odgovornosti lahko spremeni le sodišče. Starši jo izvajajo v skladu z interesi otroka. Pred sprejetjem odločitve, ki vpliva na interese otroka, starši otroka obvestijo o vsem potrebnem, da si lahko oblikuje svoje mnenje o zadevnem vprašanju in jim ga poda; ta določba ne velja, če otrok ni zmožen ustrezno sprejeti informacij ali oblikovati svojega mnenja ali ga podati staršem. Starši prisluhnejo otrokovemu mnenju in ga upoštevajo pri sprejemanju odločitve. Starševsko odgovornost v zvezi z otrokovo osebnostjo starši izvajajo na način in v obsegu, ki ustrežata otrokovi razvojni stopnji. Če sprejemajo odločitev v zvezi z izobrazbo ali zaposlitvijo otroka, pri tem upoštevajo njegovo mnenje, zmožnosti in talente.

Dokler otrok ni poslovno sposoben, imajo njegovi starši pravico, da ga usmerjajo s poučnimi ukrepi, primernimi njegovim razvijajočim se zmožnostim, vključno z omejitvami, katerih namen je zaščita otrokove morale, zdravja in pravic ter pravic drugih oseb in javnega reda. Otrok mora te ukrepe izpolnjevati. Poučni viri se lahko uporabijo le v obliki in obsegu, ki ustrežata okoliščinam, ki ne ogrožata zdravja otroka ali njegovega razvoja in ki ne posegata v človekovo dostojanstvo otroka.

Velja, da so vsi mladoletniki, ki niso popolnoma poslovno sposobni, sposobni opravljati pravna dejanja, ki ustrezajo intelektualni zrelosti in zrelosti volje pri mladoletnikih njihove starosti. Starši imajo obveznost in pravico, da zastopajo otroka v sodnem postopku, če otrok ni poslovno sposoben. Starša skupaj zastopata otroka, vendar lahko vsak od njiju ukrepa ločeno; če eden od staršev v zadevi, ki se nanaša na otroka v zvezi z dobroverno tretjo osebo, ukrepa sam, velja, da z njegovim ukrepanjem soglaša tudi drugi starš. Starš ne more zastopati otroka, če bi to lahko pomenilo navzkrižje interesov med njim in otrokom ali med otroki istih staršev. V takem primeru sodišče otroku dodeli skrbnika. Če se starša ne moreta dogovoriti, kateri od njiju bo zastopal otroka v sodnem postopku, sodišče – na podlagi zahtevka enega od staršev – določi, kateri bo pravno ukrepal v imenu otroka in kako.

Starši imajo obveznost in pravico, da upravljajo otrokovo premoženje, zlasti da skrbijo zanj s potrebno skrbnostjo. Skrbno morajo ravnati s sredstvi, ki bi se lahko obravnavala kot nepotrebna za kritje stroškov v zvezi z otrokovim premoženjem. Starši imajo v sodnem postopku, ki se nanaša na posamezne dele otrokovega premoženja, vlogo otrokovega zastopnika; starš ne more zastopati otroka, če bi to lahko pomenilo navzkrižje interesov med njim in otrokom ali med otroki istih staršev. V takem primeru sodišče otroku dodeli skrbnika. Če starš krši obveznost, da s potrebno skrbnostjo skrbi za otrokovo premoženje, povrne otroku vso nastalo škodo. Če se starša ne strinjata glede bistvenih vprašanj v zvezi z upravljanjem otrokovega premoženja, odločitev sprejme sodišče na podlagi zahtevka enega od staršev. Starši za pravna dejanja v zvezi z obstoječim ali prihodnjim otrokovim premoženjem ali ločenimi deli tega premoženja potrebujejo soglasje sodišča, razen v primeru splošnih vprašanj ali vprašanj, ki se, čeprav so izjemna, nanašajo na zanemarljive vrednosti premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševska odgovornost je obveznost obeh staršev. To je obveznost vsakega starša, razen če mu je bila odvzeta. Na to ne vpliva dejstvo, ali so otrokovi starši poročeni ali ne in ali je otrok zakonski ali nezakonski.

Starši izvajajo starševsko odgovornost na podlagi vzajemnega dogovora. Če je lahko odlašanje s sprejetjem odločitve o vprašanju v zvezi z otrokom nevarno, lahko samo eden od staršev sprejme odločitev ali zagotovi soglasje, vendar mora o tem nemudoma obvestiti drugega starša. Če eden od staršev v zadevi, ki se nanaša na otroka v zvezi z dobroverno tretjo osebo, ukrepa sam, velja, da z njegovim ukrepanjem soglaša tudi drugi starš. Če se starša ne strinjata v zadevi, ki je pomembna za otroka, zlasti za njegove interese, odločitev na podlagi zahtevka starša sprejme sodišče; to velja tudi, če eden od staršev drugega starša izključi iz sprejemanja odločitve o pomembnem vprašanju v zvezi z otrokom. Za pomembna vprašanja se zlasti štejeta določitev dejanskega prebivališča in izbira izobrazbe ali zaposlitve otroka, ne pa tudi običajni zdravstveni in podobni postopki.

Sodišče lahko odloči o začasni prekinitvi starševske odgovornosti, če staršem izvajanje starševske odgovornosti preprečujejo resne okoliščine in če je mogoče sklepati, da je to nujno za interese otroka. Če starš svoje starševske odgovornosti ne izvaja ustrezno, lahko sodišče v interesu otroka omeji starševsko odgovornost ali izvajanje te odgovornosti ter hkrati določi obseg te

omejitve. Če starš zlorablja in/ali resno zanemarja svojo starševsko odgovornost ali izvajanje te odgovornosti, mu lahko sodišče to odgovornost odvzame. Če starš zoper svojega otroka stori naklepno kaznivo dejanje ali če svojega otroka – ki ni kazensko odgovoren – pripravi do tega, da stori kaznivo dejanje, sodišče zlasti oceni, ali obstajajo razlogi za odvzem starševske odgovornosti zadevnemu staršu.

Če je eden od staršev mrtev ali ni znan ali če nima starševske odgovornosti ali pa je bilo izvajanje te odgovornosti začasno prekinjeno, starševsko odgovornost izvaja drugi starš; to velja tudi, če je starševska odgovornost ali izvajanje te odgovornosti za enega od staršev omejena. Če nobeden od staršev nima popolne starševske odgovornosti, če je bilo izvajanje starševske odgovornosti za oba starša začasno prekinjeno in/ali če je starševska odgovornost staršev omejena na enega od navedenih načinov, vendar pri vsakem različno, sodišče otroku določi skrbnika, ki ima obveznosti in pravice staršev ali jih izvaja namesto njih. Če je starševska odgovornost omejena ali pa je omejeno izvajanje te odgovornosti, sodišče otroku določi skrbnika.

Če je otrok posvojen, se pravice in obveznosti, ki izhajajo iz starševske odgovornosti, prenesejo na posvojitelja z začetkom veljavnosti sodne odločbe o posvojitvi.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če sodišče odloči o omejitvi poslovne sposobnosti starša, bo sprejelo odločitev tudi o njegovi starševski odgovornosti. Izvajanje starševske odgovornosti s strani mladoletnika, ki je starš, vendar še ni pridobil popolne poslovne sposobnosti na podlagi izjave ali zakonske zveze, je začasno prekinjeno, dokler ta oseba ne postane popolnoma poslovno sposobna; to ne velja za izvajanje obveznosti in pravic v zvezi s skrbjo za otroka, razen če sodišče glede starša odloči, da je izvajanje zadevne obveznosti in pravice začasno prekinjeno, dokler starš ne postane popolnoma poslovno sposoben. Izvajanje starševske odgovornosti s strani starša, katerega poslovna sposobnost na tem področju je omejena, je začasno prekinjeno za čas trajanja omejitve njegove poslovne sposobnosti, razen če sodišče odloči, da bo starš z vidika svoje osebnosti še naprej izvajal obveznost in pravico v zvezi s skrbjo za otroka ter ohranjal osebni stik z otrokom.

Če ni nobenega od staršev, ki bi moral izvajati popolno starševsko odgovornost v zvezi z otrokom, sodišče otroku določi skrbnika. Skrbnik ima v zvezi z otrokom v osnovi vse obveznosti in pravice njegovih staršev, ne pa tudi obveznosti podpore in preživljanja. V izjemnih primerih je lahko obseg obveznosti in pravic opredeljen drugače, pri čemer se upošteva skrbnikova osebnost ali položaj otroka ter razlog, zakaj starši nimajo vseh obveznosti in pravic. Skrbnik mora biti popolnoma poslovno sposoben, njegov način življenja pa mora zagotavljati, da je sposoben ustrezno opravljati to vlogo. Sodišče lahko kot skrbnika določi tudi dve osebi, ki sta praviloma poročeni. Če to ni v nasprotju z interesi otroka, sodišče za skrbnika določi osebo, ki jo je imenoval starš. V nasprotnem primeru sodišče kot skrbnika določi sorodnika ali osebo, ki je blizu otroku ali njegovi družini, razen če starš to osebo izrecno izključi. Če takšne osebe ni, sodišče kot skrbnika določi drugo ustrezno osebo. Če za otrokovega skrbnika ni mogoče imenovati nobene fizične osebe, sodišče kot skrbnika določi organ za socialno in pravno varstvo otrok, dokler ne določi drugega skrbnika ali dokler skrbnik ne sprejme vloge. Sodišče nadzira skrbnika. Skrbnik na začetku in koncu opravljanja vloge pripravi seznam premoženja. Sodišču redno pošilja poročila o otroku in njegovem razvoju ter račune o upravljanju premoženja. Vsako odločitev skrbnika, ki se ne nanaša na običajne zadeve, mora odobriti sodišče.

Druga možnost je, da se otrok odda v rejništvo. Rejništvo je osebna skrb za otroka druge osebe, vendar ne vključuje sprejetja drugega otroka za svojega kot v primeru posvojitve. Pri vzgoji otroka rejnik v primernem obsegu izvaja obveznosti in pravice staršev. Rejnik je zavezan in upravičen, da odloča le o vsakdanjih vprašanih v zvezi z otrokom, da zastopa otroka v zvezi s temi vprašanji in da upravlja njegovo premoženje. Otrokov starš mora obveščati o pomembnih vprašanih v zvezi z njim. Sodišče določi dodatne obveznosti in pravice rejnika, če to zahtevajo okoliščine. Otrokovi starši obdržijo obveznosti in pravice, ki izhajajo iz starševske odgovornosti, vključno s pravico do osebnega in rednega stika ter pravico do obveščanja o otroku, z izjemo obveznosti in pravic, ki jih za rejnika določa zakon, razen če sodišče na podlagi razlogov, ki zaslužijo posebno obravnavanje, odloči drugače. Rejnik ni odgovoren za podporo in preživljanje otroka.

Rejnik mora zagotavljati ustrezno skrb, prebivati mora na Češkem in soglašati mora z dodelitvijo otroka v njegovo rejništvo. Praviloma je rejnik sorodnik, lahko pa je tudi druga oseba, pri kateri je organ za socialno in pravno varstvo otrok uredil rejništvo (regionalno sodišče v ta namen hrani dokaze o kandidatih, primernih za rejnike). Sodišče lahko otroka namesti tako v začasno rejništvo (npr. za čas, ki ga starš preživi v zdravstveni ustanovi) kot tudi v rejništvo za nedoločen čas. Z rejništvom se lahko torej rešuje družinska kriza ali zagotovi skrb v nadomestnem družinskem okolju. Da bi se zmanjšalo število otrok, nameščenih v zavode ali zavodom podobne ustanove, ima rejništvo prednost pred namestitvijo v oskrbo zavoda. Rejnik prejme od države rejniško nadomestilo (npr. prispevek k stroškom za otrokove potrebe, prispevek ob koncu rejništva, plačilo za rejnika itd.).

Civilni zakonik ureja tudi oddajo otroka v varstvo in vzgojo drugi osebi, če niti starši niti skrbnik ne morejo osebno skrbeti za otroka. To varstvo in vzgoja ni nadomestna rešitev za rejništvo ali skrb, ki jo je treba zagotoviti pred posvojitvijo. Ima pa prednost pred

namestitvijo otroka v oskrbo zavoda. Posameznik, ki skrbi za otroka, mora zagotavljati ustrezno skrb, prebivati mora na Češkem in soglašati mora z dodelitvijo otroka v njegovo osebno skrb. Obveznosti in pravice posameznika, ki skrbi za otroka, določi sodišče; sicer se ustrezno uporablja zakonodaja na področju rejništva.

Starši lahko kot zakoniti zastopniki – za obravnavanje vprašanj v zvezi z otrokom, razen če gre za osebna vprašanja – podpišejo sporazum o zastopanju s strani osebe s strokovnim znanjem ali druge ustrezne osebe. Če sporazum o zastopanju podpiše otrok, to ne vpliva na zakonito zastopanje otroka s strani staršev. Če se zakoniti in pogodbeni zastopniki ne morejo sporazumeti, sodišče odloči v skladu z interesi otroka.

Če so vzgoja otroka ali njegovo fizično, intelektualno ali duševno stanje in/ali njegov pravilni razvoj ogroženi ali moteni v obsegu, ki je v nasprotju z interesi otroka, in/ali če gre za resne razloge, zaradi katerih starši ne morejo skrbeti za vzgojo otroka, lahko sodišče kot nujni ukrep odredi namestitve v oskrbo zavoda. Takšno odločitev sprejme, kadar predhodni ukrepi niso izboljšali položaja. Pri tem sodišče vedno obravnava vprašanje, ali bi bilo ustrezno dati prednost oddaji otroka v skrb fizični osebi. Namestitev v oskrbo zavoda se lahko odredi za največ tri leta, pri čemer se lahko to obdobje (večkrat) podaljša, če vzroki za namestitve v oskrbo zavoda niso odpravljeni (vedno za največ tri leta). Če so vzroki, zaradi katerih je bila določena namestitve v oskrbo zavoda, odpravljeni ali če je mogoče otroka namestiti drugam, sodišče nemudoma prekine namestitve v oskrbo zavoda in hkrati odloči o tem, komu bo v skladu z okoliščinami zaupana skrb za otroka.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvezeta ali razideta?

Odločitev glede skrbi za otroka je temeljno vprašanje pri razvezi njegovih staršev. Sodišče pri sprejemanju odločitve upošteva interese otroka; od vzajemnega soglašanja staršev odstopa le, če je to nujno za interese otroka. Otroka lahko odda v skrb enemu od staršev ali v deljeno ali skupno varstvo in vzgojo; otroka lahko odda tudi v skrb osebi, ki ni njegov starš, če je to nujno za interese otroka. Sodišče upošteva osebnost otroka, zlasti njegove talente in sposobnosti v zvezi z razvojnimi možnostmi, in življenjski slog njegovih staršev, njegovo čustveno usmerjenost in ozadje, zmožnost posameznega starša za vzgojo, trenutno in predvideno stabilnost izobraževalnega okolja, v katerem naj bi otrok živel, ter otrokovo čustveno navezanost na brate in sestre, stare starše ali druge sorodnike in osebe, s katerimi ni v sorodu. Vedno upošteva, kateri od staršev je do zdaj ustrezno skrbel za otroka in ustrezno pazil na njegovo čustveno, intelektualno in moralno vzgojo ter kateri od njiju daje otroku boljše možnosti za zdrav in uspešen razvoj. Sodišče obravnava tudi pravico otroka, da zanj skrbita oba starša in da se ohranjajo redni osebni stiki z njim, in pravico drugega starša, ki mu otrok ne bo dodeljen, do rednega obveščanja o otroku ter upošteva sposobnost starša, da se z drugim staršem dogovori glede otrokove vzgoje. Prav tako lahko odobri dogovor med staršema, razen če je jasno, da dogovorjena metoda izvajanja starševske odgovornosti ni v skladu z interesi otroka.

Če starša mladoletnika, ki ni popolnoma poslovno sposoben, ne živita skupaj in se ne moreta dogovoriti glede skrbi za tega otroka, sodišče sprejme odločitev v zvezi s tem brez njunega zahtevka. Pri sprejemanju odločitev v zvezi s skrbjo za otroka upošteva podobna pravila kot v primeru razveze staršev.

Starš, ki mu je bila dodeljena skrb za otroka, in drugi starš se skupaj odločita, kako bo starš, ki mu ni bila dodeljena skrb za otroka, v stiku z otrokom. Če se starša ne moreta dogovoriti ali če je to potrebno v skladu z interesi vzgoje otroka in odnosi v družini, sodišče uredi stike med staršem in otrokom. V utemeljenih primerih lahko sodišče določi kraj stika med staršem in otrokom. Če je to nujno za interese otroka, sodišče omeji pravico starša do osebnega stika z otrokom in/ali ta stik prepove.

V primeru spremembe okoliščin sodišče tudi brez zahtevka spremeni odločbo v zvezi z izvajanjem obveznosti in pravic, ki izhajajo iz starševske odgovornosti.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

V primeru razveze se morata starša v okviru dogovora glede metode izvajanja starševske odgovornosti odločiti, kako bosta skrbeli za otroka po razvezi. V okviru tega dogovora lahko uredita tudi stik med seboj in otrokom. S tem dogovorom se mora strinjati sodišče, ki odobri dogovor med staršema, razen če je jasno, da dogovorjena metoda izvajanja starševske odgovornosti ni v skladu z interesi otroka. Enako velja za dogovor med staršema, ki ne živita več skupaj.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Da bi se zaščitili interesi otroka, sodišče v postopku v zvezi s skrbjo za mladoletnika usmerja starše k iskanju kompromisne rešitve. Sodišče lahko staršem naloži udeležbo na izvensodnih srečanjih za spravo ali mediacijo ali družinsko terapijo za največ tri mesece ali pa jim lahko naloži srečanja s strokovnjakom s področja pedopsihologije.

Poleg tega se lahko uporabijo storitve tako imenovanih centrov za zakonsko in družinsko svetovanje, ki zagotavljajo pomoč prek kvalificiranih psihologov in socialnih delavcev.

Poleg tega lahko organ za socialno in pravno varstvo otrok prepriča ali poduči starša, ki ne spoštuje pravic otroka ali drugega starša (npr. do skrbi, rednega stika), o zakonodaji in posledicah njegovega vedenja. Organ za socialno in pravno varstvo otrok lahko staršem naloži tudi obveznost uporabe strokovnega svetovanja, če starši ne morejo rešiti težav v zvezi z vzgojo otroka brez strokovnega svetovanja, zlasti v sporih glede spremembe vzgoje otroka ali pravic do obiska.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če so izpolnjeni določeni pogoji, lahko sodišče na zahtevo staršev odloča zlasti glede naslednjih vprašanj v zvezi z razmerji med starši in otroki:

1. osebne pravice (npr. pravica do določitve imena in priimka otroka ali pravica do soglasja s posvojitvijo otroka);
2. skrb za otroka in ureditev stikov z otrokom;
3. druge oblike skrbi za otroka (npr. skrbništvo, varstvo in vzgoja s strani druge osebe, rejništvo, oskrba zavoda);
4. obveznost preživljanja in podpore;
5. zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja, soglašanje s pravnimi posli otroka;
6. vprašanja, ki so pomembna za otroka in v zvezi s katerimi se starša ne moreta dogovoriti (za pomembna vprašanja se zlasti štejeta določitev dejanskega prebivališča in izbira izobrazbe ali zaposlitve otroka, ne pa tudi običajni zdravstveni in podobni postopki).

Sodišče običajno odloči o tem, kdo bo skrbel za otroka, in morda o ureditvi stikov z otrokom ter o preživljanju in podpori.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Skrb za otroka je le del obveznosti in pravic, ki jih vključuje starševska odgovornost. Če staršu, ki mu ni bila zaupana skrb za otroka, starševska odgovornost ni bila niti odvzeta niti omejena ali začasno prekinjena, jo ta še vedno izvaja v povezavi z drugimi vidiki starševske odgovornosti in ima še vedno pravico do odločanja o pomembnih vprašanjih glede otroka. Starši izvajajo starševsko odgovornost na podlagi vzajemnega dogovora in v skladu z interesi otroka. Če pri odločanju o vprašanju v zvezi z otrokom obstaja nevarnost zamude, lahko samo eden od staršev sprejme odločitev ali zagotovi soglasje, vendar mora o tem nemudoma obvestiti drugega starša.

Če se starša ne strinjata v zadevi, ki je pomembna za otroka, zlasti za njegove interese, odločitev na podlagi zahtevka starša sprejme sodišče; to velja tudi, če eden od staršev drugega starša izključi iz sprejemanja odločitve o pomembnem vprašanju v zvezi z otrokom. Sodišče na podlagi zahtevka starša odloča tudi, kadar se starša ne moreta sporazumeti o tem, kdo od njiju bo zastopal otroka v sodnem postopku, ali o pomembnih vprašanjih v zvezi z upravljanjem otrokovega premoženja.

Starša se morata medsebojno obveščati o vseh pomembnih vprašanjih glede otroka in njegovih interesov.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Civilni zakonik razlikuje med oddajo otroka v skrb enemu od staršev, v deljeno ali skupno varstvo in vzgojo ali v skrb osebi, ki ni otrokov starš. Sodišče pri sprejemanju odločitve o oddaji otroka v skrb upošteva interese otroka. Sodišče lahko odstopi od odločitve glede deljenega ali skupnega varstva in vzgoje, če sta starša sposobna komunikacije in sodelovanja.

Skupno varstvo in vzgoja (skupna vzgoja)

Ta oblika ureditve skrbi za otroka pomeni, da ni sprejeta posebna odločitev glede oddaje otroka v skrb enemu od staršev. V praksi lahko en starš v okviru skupnega varstva in vzgoje skrbi na primer za izobraževalne potrebe otroka, drugi starš pa za njegove športne dejavnosti, in/ali en starš se osredotoča na otrokovo znanje jezikov, medtem ko drugi starš namenja pozornost drugim otrokovim interesnim dejavnostim. Oba starša skupaj skrbita za otrokovo zdravstveno varstvo in materialne potrebe (npr. kuhanje, čiščenje, oblačila itd.). Pogoj za namestitev otroka v skupno varstvo in vzgojo je soglasje obeh staršev.

Deljeno varstvo in vzgoja (izmenična vzgoja)

Deljeno varstvo in vzgoja pomeni, da za otroka izmenično skrbi eden od staršev za točno določeno obdobje. Sodišče določi tudi pravice in obveznosti, ki se izvajajo v teh obdobjih.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Zahtevek v zvezi s starševskimi obveznostmi in pravicami je treba vložiti pri pristojnem okrožnem sodišču v kraju (v Pragi pri okrožnem sodišču, v Brnu pri mestnem sodišču), kjer ima mladoletnik stalno prebivališče, če nima stalnega naslova, pa pri pristojnem okrožnem sodišču v kraju, kjer živi. Pri vprašanih v zvezi z mladoletniki lahko sodišče odloča tudi brez zahtevka.

Zahteve glede zahtevka so odvisne od vrste zahtevka. Vedno pa je treba navesti ime, priimek in naslov udeležencev ali identifikacijske številke udeležencev in njihovih zastopnikov, opisati odločilna dejstva, dokaze, na katere se sklicuje vložnik zahtevka, pri čemer mora zahtevek jasno izražati, za kaj si vložnik prizadeva in na katero sodišče je naslovljen zahtevek.

Zahtevek mora vključevati vse pomembne dokumente v zvezi z zadevnim vprašanjem – na primer rojstni list, poročno listino, kakršno koli prejšnjo sodno odločbo v zvezi z otrokom itd. Zahtevano število izvodov predloga je treba predložiti v papirni obliki, pri čemer en izvod ostane sodišču, vsak udeleženec pa po potrebi prejme svoj izvod.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodišče lahko sproži sodni postopek v zvezi z vprašanji skrbi sodišča za mladoletnika, tudi če zahtevek ni bil vložen.

Sodišče lahko še pred odločitvijo glede vsebine zadeve v okviru predhodnega odločanja udeležencu v postopku naloži plačilo osnovne preživnine in/ali odda otroka v skrb enemu od staršev ali osebi, ki jo določi sodišče, če je to nujno zaradi začasne ureditve odnosov med udeleženci postopka ali če obstaja skrb, da je ogrožena izvršitev sodne odločbe. Predhodna odločba se običajno izda na podlagi zahtevka, vendar če je mogoče začeti postopek o vsebini zadeve (tudi postopek, ki se nanaša na skrb sodišča za mladoletnika) brez zahtevka, se lahko predhodna odločba sprejme tudi brez njega. Sodišče, ki je pristojno za postopek v zadevi, je odgovorno za predhodno odločbo, razen če zakon določa drugače. Zahtevek za sprejetje predhodne odločbe mora vključevati zahteve iz člena 42(4) in člena 75 zakonika o civilnem postopku (zakon št. 99/1963, kot je bil spremenjen), kar pomeni zlasti: informacije o sodišču, na katero je zahtevek naslovljen; kdo vlaga zahtevek in kaj zahtevek zadeva, tj. navedba dejstev, ki utemeljujejo predlagano predhodno odločbo; kaj je cilj zahtevka, tj. za katero predhodno odločbo si prizadeva vložnik; navedba dejstva, da je nujna začasna ureditev razmerij med udeleženci ali da obstaja skrb, da je ogrožena izvršitev sodne odločbe, pa tudi navedba datuma, ko je bil zahtevek pripravljen, in podpis vložnika ali njegovega zastopnika. Dokumente, na katere se sklicuje vložnik, je treba priložiti zahtevku. V zvezi s predhodnimi odločbami na splošno velja, da mora vložnik za zagotovitev nadomestila za škodo ali druge izgube, ki bi nastale zaradi predhodne odločbe, najpozneje isti dan, ko je sodišču predložil zahtevek za predhodno odločbo, zagotoviti določen znesek varščine. Vendar v primeru predhodne odločbe v zadevi glede preživljanja in podpore ali predhodne odločbe, ki jo lahko sodišče izda tudi brez zahtevka, ni treba zagotoviti varščine. Sodišče brez odlašanja izda predhodno odločbo. Če ni nevarnosti zamude, lahko sodišče sprejme odločitev o zahtevku za predhodno odločbo v sedmih dneh od dne, ko je bil vložen. Sodišče odloči brez zaslišanja udeležencev. Ob izdaji predhodne odločbe vložniku zahtevek naloži, da mu mora v predpisanem roku predložiti zahtevek za začetek postopka. Določi lahko tudi, da predhodna odločba velja le za določeno obdobje.

Zakon o posebnih sodnih postopkih (zakon št. 292/2013, kot je bil spremenjen) ureja posebno predhodno odločbo za primer, ko mladoletniku ni zagotovljena ustrezna skrb, ne glede na to, ali obstaja oseba s pravico do skrbi za otroka ali ne, ali če so resno ogroženi ali moteni življenje otroka, njegov normalen razvoj ali drug pomemben interes. V takem primeru sodišče na podlagi predhodne odločbe, ki jo lahko izda le na zahtevek organa za socialno in pravno varstvo otrok, za osnovno obdobje uredi razmerja otroka, tako da odredi njegovo namestitev v ustrezno okolje, navedeno v odločbi. Na podlagi takšne predhodne odločbe se lahko otrok začasno namesti v rejništvo, ker starš v tem obdobju zaradi resnih razlogov ne more skrbeti zanj, ali pa se lahko otrok po izteku tega obdobja odda v skrb pred posvojitvijo, če so starši privolili v posvojitve, ali pa se sprejme odločitev, da soglasje staršev za posvojitve ni potrebno. Sodišče brez odlašanja sprejme odločitev o zahtevku za predhodno odločbo, vendar najpozneje v 24 urah od vložitve. Odločba se izvrši takoj, ko je izdana, pri čemer sodišče v zvezi z njenim izvrševanjem sodeluje z zadevnimi javnimi organi.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

V skladu z zakonom o sodnih taksah (zakon št. 549/1991, kot je bil spremenjen) je sodni postopek v zvezi s skrbništvom ter varstvom in vzgojo mladoletnikov oproščen plačila taks. To pomeni, da vložniku zahtevka v zvezi z obveznostmi in pravicami staršev ni treba plačati sodnih taks.

Pod nekaterimi pogoji je mogoče imenovati zakonitega zastopnika, ki opravlja delo brezplačno ali za znižano plačilo. Sodišče imenuje zastopnika na zahtevo udeleženca, v zvezi s katerim se lahko predvideva, da ga bo sodišče v celoti oprostilo plačila taks, če je to na primer nujno za zaščito njegovih interesov. Če je to potrebno za zaščito interesov udeleženca, mu bo dodeljen odvetnik. Imenovanje zastopnika mora utemeljevati položaj udeleženca (v praksi so to lahko neugodne finančne okoliščine ali

neugoden socialni položaj, čeprav je treba vedno upoštevati posebne okoliščine primera), pri čemer ne sme biti samovoljnega ali očitno neuspešnega izvajanja ali zaščite pravic.

Zakon o zagotavljanju pravne pomoči v čezmejnih sporih v Evropski uniji (zakon št. 629/2004, kot je bil spremenjen) ureja dostop do pravne pomoči za sodni postopek v državi članici Evropske unije, ki vključuje fizično osebo s stalnim prebivališčem v drugi državi članici. Ta pomoč zadeva sodni postopek v fazah sojenja in izvršitve.

Zakon o odvetništvu (zakon št. 85/1996, kot je bil spremenjen) določa pogoje, pod katerimi je mogoče neposredno od češke odvetniške zbornice zahtevati brezplačno imenovanje pravnega svetovalca.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, zoper odločbo v zvezi s starševsko odgovornostjo je mogoče vložiti pravno sredstvo. Okrožna sodišča so prvostopenjska sodišča za upravljanje pravic in obveznosti, ki izhajajo iz starševske odgovornosti. Regionalna sodišča (ali mestno sodišče v Pragi) odločajo glede pravnih sredstev zoper odločbe sodišč prve stopnje. Pravno sredstvo zoper odločbo sodišča se lahko vloži v 15 dneh od prejema pisne odločbe sodišča, zoper katero se vlaga pravno sredstvo, razen če to prepoveduje zakon (pravnega sredstva na primer ni mogoče vložiti zoper odločbo sodišča, s katero je bil odobren dogovor med staršema glede skrbi za otroka). Tudi če se pravno sredstvo vloži po izteku 15-dnevnega roka, se šteje, da je bilo vloženo pravočasno, če je vložnik od pritožbenega sodišča prejel napačne informacije.

Poudariti je treba, da so lahko nekatere odločbe začasno izvršljive – izvršijo se torej lahko tudi, če je bilo zoper njih vloženo pravno sredstvo. Odločbe, ki nalagajo izvajanje obveznosti preživljanja, in odločbe o podaljšanju trajanja učnega ukrepa, na podlagi katerega je bil otrok začasno odvzet iz varstva in vzgoje njegovih staršev ali druge osebe, so začasno izvršljive.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Na Češkem je treba sodišču predložiti zahtevek za izvršitev odločbe v zvezi s skrbjo za mladoletnika. Postopek, po katerem se odločba izvrši, ureja zakon o posebnih sodnih postopkih (zakon št. 292/2013, kot je bil spremenjen).

Za takšen postopek je pristojno splošno sodišče za mladoletnike, ki je pristojno okrožno sodišče v kraju (okrožno sodišče v Pragi, mestno sodišče v Brnu), kjer ima mladoletnik stalno prebivališče, na podlagi dogovora med staršema ali odločbe sodišča ali drugih odločilnih dejstev. Zahtevek mora vključevati vse potrebne informacije (upravičene in zavezane stranke, obseg in vsebino obveznosti zavezane stranke in rok za izpolnjevanje zadevne obveznosti ter navedbo tako imenovanega izvršilnega naslova – odločba, ki se bo izvršila).

Preden sodišče odredi izvršitev odločbe, lahko zavezano stranko, če ima za to posebne razloge in/ali če zavezana stranka ni bila seznanjena s posledicami neizpolnjevanja obveznosti, pozove k izpolnjevanju odločbe ali dogovora in jo obvesti o možnostih izvršitve odločbe z naložitvijo denarnih kazni ali odvzemu otroka. Sodišče lahko tudi od zadevnega organa za socialno in pravno varstvo otrok zahteva, naj zavezano stranko usmerja pri izpolnjevanju obveznosti, pri čemer ni treba odrediti izvršitve odločbe.

Če oseba tudi po pozivu sodišča ne izpolni svojih obveznosti, sodišče odredi izvršitev odločbe na podlagi denarne kazni, kar lahko stori večkrat. Znesek posamezne denarne kazni ne sme presežati 50 000 CZK. Drugi ukrepi, ki jih lahko odredi sodišče, vključujejo srečanje z mediatorjem, srečanje s strokovnjakom na področju pedopsihologije ali oblikovanje načrta za aklimatizacijo, da bi se olajšalo postopno vzpostavljanje odnosa med otrokom in osebo, ki je upravičena do stika z njim.

Če obveznosti kljub izvajanju navedenih ukrepov niso izpolnjene ali če je glede na okoliščine jasno, da se s tem pristopom ni doseglo izpolnjevanje obveznosti, sodišče v izjemnih primerih odredi izvršitev odločbe o odvzemu otroka osebi, ki tega otroka ne sme imeti v skladu z dogovorom ali odločbo. Odločitev, s katero je bila odrejena odločba o odvzemu otroka, se zavezani stranki sporoči šele med izvršitvijo.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo, ki jih izdajo sodišča v državah članicah Evropske unije, se na Češkem priznajo v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (v nadaljnjem besedilu: Uredba št. 2201/2003), pri čemer poseben postopek ni potreben. Vendar lahko vsaka oseba z zakonitim interesom sodišču predloži zahtevek za izdajo odločbe o priznanju ali nepriznanju odločbe. Na Češkem so za tak postopek na prvi stopnji pristojna okrožna sodišča (okrožna sodišča v Pragi, mestno sodišče v Brnu). Pristojno sodišče je okrožno sodišče, ki je splošno sodišče vložnika zahtevka, sicer pa okrožno sodišče, na območju katerega je ali bi lahko nastal položaj, v zvezi s katerim je pomembno priznanje.

Preden se lahko odločba v zvezi s starševsko odgovornostjo, izdana v drugi državi članici, izvrši na Češkem, mora biti razglašena za izvršljivo v skladu s posebnim postopkom iz zgoraj navedene Uredbe št. 2201/2003. Zahtevek za razglasitev izvršljivosti se na Češkem predloži krajevno pristojnemu okrožnemu sodišču (okrožna sodišča v Pragi, mestno sodišče v Brnu). Krajevna pristojnost se določi v skladu z Uredbo št. 2201/2003 glede na običajno prebivališče osebe, na katero se nanaša izvršitev, ali glede na običajno prebivališče otroka; če nobeno od teh prebivališč ni v državi članici, kjer bo izvršitev izvedena, se krajevna pristojnost določi glede na lokacijo izvršitve odločbe.

Odločba o pravici do stikov z otrokom in odločba, ki odreja vrnitev otroka in je izdana na podlagi člena 11(8) Uredbe št. 2201/2003, sta v skladu s členoma 41 in 42 Uredbe št. 2201/2003 izvršljivi v drugi državi članici brez razglasitve izvršljivosti in brez možnosti ugovora zoper priznanje odločbe, če je bilo za odločbo v državi članici izvora izdano potrdilo na podlagi standardiziranega obrazca iz Priloge k Uredbi št. 2201/2003.

Zahtevku za priznanje ali nepriznanje odločbe in razglasitev odločbe za izvršljivo je treba priložiti izvod odločbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za potrditev njene verodostojnosti (npr. dvojniki ali overjeno kopijo odločbe), in potrdilo v skladu s členom 39, ki ga izda ustrezní organ države članice, v kateri je bila odločba izdana, in sicer na standardiziranem obrazcu iz Priloge k Uredbi št. 2201/2003. V primeru sodne odločbe, izdane v nenavzočnosti toženca, je treba priložiti tudi izvornik ali overjeno kopijo dokumenta, ki potrjuje, da se stranka ni udeležila postopka in da je bil predložen zahtevek o začetku postopka, ali drug podoben dokument ali kakršen koli dokument, v katerem je navedeno, da je toženec nedvomno sprejel sodno odločbo. Če potrdilo ali zahtevani dokument v primeru sodne odločbe, izdane v nenavzočnosti toženca, ni predložen, se izvede postopek v skladu s členom 38(1) Uredbe št. 2201/2003.

V skladu s pogoji iz navedene uredbe je postopek za izvršitev odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo iz druge države članice EU enak postopku za izvršitev nacionalnih odločb. Za več informacij glej prejšnje vprašanje.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Popravni ukrep (pravno sredstvo) zoper odločbo sodišča se predloži sodišču, ki je izdalo odločbo. Odločitev o popravnem ukrepu sprejme sodišče višje stopnje.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V postopku v zvezi z vprašanji starševske odgovornosti se pravo, ki se uporablja, določi v skladu s Haaško konvencijo z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok. Kakršen koli dvostranski mednarodni sporazum, ki Češko zavezuje do drugih držav, ima prednost pred konvencijo iz leta 1996, razen v primeru izjave v skladu s členom 52(1) navedene konvencije (takšna izjava je bila izdana v zvezi z vzajemnim dvostranskim sporazumom med Češko in Poljsko, s čimer je bila zagotovljena prednost konvencije iz leta 1996).

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 06/03/2019

Starševska odgovornost - Grčija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starševska odgovornost je pravica in obveznost staršev. Zajema skrb za osebnost mladoletnega otroka, upravljanje otrokovega premoženja in zastopanje otroka v kakršni koli zadevi, poslu ali pravnem sporu, ki zadeva otroka ali njegovo premoženje. Starševska odgovornost torej zagotavlja varstvo osebnostnih in premoženjskih pravic mladoletnika.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševsko odgovornost skupaj izvajata oba starša. Starši morajo pri vsaki odločitvi glede izvajanja starševske odgovornosti upoštevati interese otroka.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če eden od staršev iz praktičnih razlogov (npr. hospitalizacija, zaporna kazen) ali pravnih razlogov (poslovna nesposobnost) ni zmožen izvajati starševske odgovornosti, je ta starš zgolj nosilec pravice, medtem ko starševsko odgovornost izvaja izključno drugi starš.

Če nobeden od staršev ni zmožen izvajati starševske odgovornosti, je mladoletnik postavljen pod skrbništvo; starši obdržijo starševsko odgovornost zgolj kot nosilci pravice, vendar je ne morejo izvajati.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če gre za razvezo zakonske zveze ali prenehanje življenjske skupnosti in sta oba starša živa, o starševski odgovornosti odloča sodišče. Starševska odgovornost je lahko dodeljena enemu od staršev ali obema skupaj, če se dogovorita in hkrati določita dejansko prebivališče otroka. Sodišče lahko sprejme drugačno odločitev in lahko zlasti razdeli izvajanje starševske odgovornosti med starša ali za to določi tretjo osebo.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Kadar mora sodišče določiti izvajanje starševske odgovornosti, kot v primeru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti, upošteva vse dogovore med staršema, vendar ti dogovori za sodišče niso zavezujoči. Za te dogovore ne veljajo nobene posebne formalnosti, razen da se zakonito predložijo sodišču. Običajno se predloži dokument, ki ga pripravita zainteresirani stranki in ki določa dogovor med njima. To je izrecno določeno z zakonom v primerih sporazumne razveze zakonske zveze staršev z mladoletnimi otroki, pri čemer je treba sodišču predložiti pisni dogovor med staršema, v katerem so urejeni varstvo in vzgoja njunih otrok ter stiki z njimi.

V vseh drugih pogledih se lahko starša neformalno dogovorita glede izvajanja starševske odgovornosti, ne da bi morala pri tem slediti kakršni koli formalnosti ali formalnemu postopku, in si tako v praksi razdelita odgovornost, pri čemer eden od njiju izvaja en vidik, drugi pa drugega: en starš lahko na primer skrbi za varstvo in vzgojo otroka, drugi pa lahko upravlja premoženje mladoletnika in zastopa njegove interese.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Če se starša ne moreta dogovoriti glede starševske odgovornosti in je v otrokovem najboljšem interesu, da se odločitev sprejme, o tem odloči sodišče. Mediacija je alternativni način reševanja spora.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če se starša ne moreta dogovoriti glede določenega vprašanja v zvezi z izvajanjem starševske odgovornosti in zadevo predložita sodišču, lahko sodišče odloča le o tem vprašanju. To se lahko nanaša na katero koli vprašanje, ki se pojavi med izvajanjem starševske odgovornosti in je razlog nesoglasja med staršema, pri čemer vsak vztraja pri svojem mnenju, zato je rešitev vprašanja v najboljšem interesu otroka. Vprašanje je lahko objektivno resno, na primer izbira imena, odločitev glede operacije itd., ali pa nima velikega objektivnega pomena, vendar ga starši štejejo za dovolj pomembnega, da ga predložijo sodišču.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Načeloma da, če vprašanje zadeva varstvo in vzgojo otroka, ki sta bila dodeljena enemu staršu. Starša se lahko vedno odločita, da ne bosta sprejela odločitve sodišča glede izključnega varstva in vzgoje s strani enega od njiju: tudi po tem, ko sodišče izda sodno odločbo, se lahko dogovorita o drugačni ureditvi, v okviru katere ima drugi starš vlogo v skrbi za otroka, če je ta ureditev seveda v otrokovem najboljšem interesu.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

To pomeni, da morata starša skupaj sprejeti odločitve glede skrbi za otroka.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Pristojno sodišče je vedno enočlansko prvostopenjsko sodišče (*μονομελές πρωτοδικείο*). Tožbe je treba vložiti pri sodišču, ki je pristojno na zadevnem območju, in jih je treba vročiti toženi stranki; sodišču je treba predložiti tudi dokumente, na katerih temelji tožba.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Enočlansko prvostopenjsko sodišče odloči v skladu s posebnim postopkom iz členov 681(B) in (C) zakonika o civilnem postopku. Ta je oblikovan po vzoru postopka za delovne spore, da bi se pospešile obravnave zadev. Zaradi primarno osebnega značaja sporov glede starševske odgovornosti se uporabljajo tudi nekatere določbe postopka za zakonske spore in pravila postopkov v nepravdnih zadevah v zvezi s preiskovalnim organom in pridobivanjem dokazov po uradni dolžnosti sodišča. Vendar ko so spori glede izvajanja starševske odgovornosti povezani s kakršnimi koli spori glede zakonske zveze iz člena 592(1) zakonika o civilnem postopku (npr. razveza in razveljavitev zakonske zveze) ali spori iz člena 614(1) zakonika (npr. določitev očetovstva), mora sodišče uporabiti postopek iz členov 598612 in 616622 zakonika. Nujne zadeve se lahko obravnavajo z začasnimi ukrepi (*ασφαλιστικά μέτρα*), izredne razmere pa z začasno odredbo (*προσωρινή διαταγή*).

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, pod splošnimi pogoji, ki se uporabljajo za pravno pomoč.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Sodna odločba o starševski odgovornosti se lahko prekliče ali spremeni, če so se spremenile okoliščine, na podlagi katerih je sodišče izdalo odločbo. V nasprotnem primeru je mogoče odločbo o starševski odgovornosti izpodbijati s katerim koli rednim pravnim sredstvom (pravno sredstvo zaradi dejanskih in pravnih okoliščin (*έφεση*), pravno sredstvo samo zaradi pravnih okoliščin (kasacija, *αναίρεση*), ničnostno pravno sredstvo (*ανακοπή ερημοδικίας*), presoja (*αναψηλάφηση*)) v skladu z običajnimi zahtevami.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Odločba glede starševske odgovornosti je izvršljiva v skladu s členom 950 zakonika o civilnem postopku, tudi če nalaga obveznosti, to pomeni, da ne rešuje le vprašanja v zvezi s starševsko odgovornostjo ali varstvom in vzgojo mladoletnega otroka ali v zvezi s stiki z otrokom, temveč odreja tudi izročitev ali vrnitev otroka, določa ureditev stikov ali prepoveduje, da bi stranki kakor koli nasprotno ukrepali. Zlasti velja, da (a) odločba, ki odreja izročitev ali vrnitev otroka, od starša, pri katerem je otrok, zahteva, da ravna v skladu z odločitvijo sodišča, pri čemer lahko sodna odločba v primeru njenega neizpolnjevanja določa samodejno naložitev denarne kazni do 50 000 EUR, ki jo je treba plačati pritožniku, ki zahteva izročitev ali vrnitev otroka, ali začasno pridržanje do enega leta, ali obe kazni skupaj (posredna izvršitev (*έμμεση εκτέλεση*)), in (b) če je pravica starša do osebnih stikov z otrokom ovirana, se lahko v odločbo o stikih osebi, ki ovira te stike, zagrozi z denarno kaznijo in pridržanjem (dopolnilna izvršitev (*αυταλληρωματική εκτέλεση*)).

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodne odločbe glede starševske odgovornosti, izdane v drugih državah članicah, grški upravni organi samodejno priznajo brez nadaljnjih formalnosti. Grška sodišča so pristojna za odločanje glede veljavnosti tuje sodne odločbe ali glede zahteve za priznanje tuje sodne odločbe, ne da bi prej proučila pristojnost države članice izvora. Kadar se v Grčiji zaprosi za priznanje, lahko grška sodišča zavrnejo priznanje sodne odločbe glede starševske odgovornosti, če je sodna odločba: (a) v nasprotju z domačim javnim redom, pri čemer se vedno upoštevajo najboljši interesi otroka, ali (b) nezdržljiva s poznejšo sodno odločbo glede starševske odgovornosti, ki jo izdajo grška sodišča. Poleg tega lahko grška sodišča kot sodišča države članice, v kateri se zahteva priznanje, kadar so pristojna v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 na podlagi stalnega prebivališča otroka, vprašanje glede starševske odgovornosti za otroka uredijo drugače, pri čemer pozneje v zvezi s tem izdajo svojo odločbo, ne da bi prej proučila pristojnost države članice izvora in zavezujočo naravo njene sodne odločbe (ali je na primer mogoče vložiti pravno sredstvo).

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

V opisanih primerih je pristojno sodišče enočlansko prvostopenjsko sodišče, ki zadevo obravnava na podlagi postopka, ki ustreza vrsti spora.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Razmerja med starši in otrokom po prednostnem vrstnem redu urejajo: (1) pravo države njihovega zadnjega skupnega državljanstva; (2) pravo države njihovega zadnjega skupnega običajnega prebivališča; (3) pravo države otrokovega državljanstva.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 25/10/2016

Starševska odgovornost - Španija

Izvorna jezikovna različica te strani [es](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V španskem pravu se starševska odgovornost običajno navaja kot „patria potestad“ (roditeljska pravica). Zajema pravice in dolžnosti posameznikov, običajno staršev, ali pravnih oseb, ki jim je bilo varstvo osebnosti in premoženja mladoletnika zaupano v skladu z zakonom ali sodno odločbo.

Roditeljsko pravico je treba vedno izvajati v korist otrok, v skladu z njihovimi osebnostmi ter ob upoštevanju njihove telesne in duševne celovitosti. Vključuje naslednje dolžnosti in pooblastila:

1. skrb za otroke, preživljanje časa z njimi, hranjenje, izobraževanje in zagotavljanje vseobsegajoče izobrazbe;
2. zastopanje otrok in upravljanje njihovega premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starši so starševsko odgovorni za mladoletnike.

V primeru prenehanja življenjske skupnosti, razveze zakonske zveze, razhoda ali ločenega bivanja staršev vse pravice in dolžnosti v zvezi z odločanjem o osebnosti in premoženju mladoletnikov izvajata oba starša, razen v izjemnih okoliščinah.

Če starša živita ločeno, roditeljsko pravico izvaja starš, pri katerem živi otrok. Vendar lahko sodišče na podlagi utemeljenega zahtevka drugega starša in ob upoštevanju interesov otroka prizna drugemu staršu roditeljsko pravico, ki jo izvaja skupaj s prvim staršem, ali med materjo in očetom razdeli funkcije, ki jih zajema izvajanje roditeljske pravice.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

V španskem pravu se lahko za izvajanje starševske odgovornosti v zvezi z mladoletniki pod sodnim nadzorom določijo drugi sorodniki, osebe ali institucije, če starši ne izpolnjujejo dolžnosti glede varstva, ki jih pravo določa na področju skrbi za mladoletnike, ali jih ne izpolnjujejo zadovoljivo.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se starša razvežeta ali prekineta življenjsko skupnost, se starševska odgovornost lahko določi:

- na zahtevo obeh staršev z regulativnim dogovorom (*convenio regulado*), ki ga morajo odobriti sodišča;
- s sodno odločbo, v okviru kontradiktornega postopka.

Starševsko odgovornost kot institut za varstvo mladoletnikov nosita oba starša.

Ureditve za skrb ter varstvo in vzgojo mladoletnikov so lahko naslednje:

- dodelitev skrbništva le enemu od staršev; ta ureditev je najpogostejša pri prenehanjih življenjske skupnosti in razvezah zakonske zveze, o katerih se starša vzajemno dogovorita, ter pri kontradiktornem postopku; staršu, ki mu nista bila dodeljena varstvo in vzgoja, se običajno določi ureditev obiskovanja;
- dodelitev skupnega skrbništva, pri čemer so mladoletniki izmenično pri enem ali pri drugem staršu;
- v izjemnih primerih, če tako narekujejo okoliščine in je to v interesu mladoletnika, se lahko izda sodna odločba, s katero se skrb ter varstvo in vzgoja dodelijo drugi osebi, in sicer na predlog samih staršev ali na podlagi neposredne odločitve sodišča.

Kadar je za skrb mladoletnika odgovorna uprava, se ohrani ta položaj, pri čemer varstvo in vzgoja nista dodeljena nobenemu od staršev.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Starša, ki se dogovorita glede vprašanj starševske odgovornosti, morata predložiti podpisan regulativni dogovor, ki vključuje vse dogovorjene zadeve. Poleg drugih ukrepov mora ta dogovor izrecno določati:

- skrb ter varstvo in vzgojo mladoletnika;
- ureditev stikov s starši;
- izvajanje starševske odgovornosti;
- uporabo skupnega bivališča;
- preživnino za mladoletnika.

Regulativni dogovor se skupaj z vlogo predloži ustreznemu sodišču prve stopnje. Starši ga morajo potrditi na sodišču, sodnik pa po zaslišanju mladoletnikov, če so dovolj stari, in državnega tožilca oceni dogovore.

Sodnik odobri dogovore zakoncev, ki urejajo posledice razveljavitve zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveze zakonske zveze, če ne škodijo otrokom. Če stranki predlagata ureditve stikov in komunikacije med vnuki in njihovimi starimi starši, jih lahko sodnik po zaslišanju starih staršev, ki v te ureditve privolijo, odobri.

Dogovori se lahko zavrnejo le na podlagi utemeljene odločbe. V tem primeru morata zakonca sodniku v odobritev predložiti nov predlog, če je to ustrezno.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Poleg sodne odločbe je za sklenitev dogovora med strankama najboljši alternativni ukrep družinska mediacija.

Da bi bili sprejeti dogovori izvršljivi, se morajo vedno odobriti s sodno odločbo.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodnik mora v sodni odločbi vedno sprejeti odločitev glede naslednjih vprašanj v interesu mladoletnih otrok, pri čemer se izogne ločitvi bratov in sester, če je to mogoče, in jih zasliši, če so sposobni presoje:

- sodni ukrepi v zvezi z varstvom in vzgojo ter skrbjo, ki se dodelijo enemu ali obema staršema, in izobrazbo;

- ureditve stikov, pri čemer se določijo čas, način in kraj komunikacije med starši in otroki ter preživljanja skupnega časa;
- če nastanejo resne okoliščine ali če eden od staršev resno in zaporedoma ne izpolnjuje svojih dolžnosti, se lahko te pravice do stikov izjemoma omejijo ali začasno prekinejo;
- dodelitev roditeljske pravice in, če je to potrebno in ustrezno za otroke, odločitev glede popolnega ali delnega izvajanja te pravice s strani enega od staršev, vključno z odvzemom te pravice, če je odvzem dobro utemeljen;
- preživnina, ki jo plačujeta oba starša za zadovoljitev otrokovih potreb, pri čemer se upoštevajo gospodarske okoliščine, in sprejetje ukrepov, potrebnih za zagotovitev učinkovitosti preživnine;
- dodelitev uporabe skupnega bivališča in stvari v skupni rabi, če se starša o tem ne dogovorita sama, pri čemer ima prednost zakonec, ki sta mu bila dodeljena varstvo in vzgoja mladoletnih otrok.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Na splošno si roditeljsko pravico delita oba starša. Zato imata oba starša pravico do odločanja in reševanja vseh vprašanj v zvezi z mladoletnikom, tudi če sta bila varstvo in vzgoja dodeljena le enemu od njiju.

Če se starša ne moreta dogovoriti glede odločitev, ki bi se lahko ali morale sprejeti v zvezi z mladoletnikom, na primer glede vprašanj šolanja in izobrazbe, kot je izbira šole ali interesnih dejavnosti, zdravstvenega varstva pri izbiri zdravnika, osebnih vprašanj, kot je izbira imena ali verskega izobraževanja, ali glede izbire kraja ali države, v kateri bi mladoletniki živeli, itd., ali če se vzajemni dogovor izkaže za nemogočega, se lahko kateri koli od staršev odloči za reševanje spora pred sodiščem.

Po zaslišanju obeh staršev in otroka, če je ta sposoben presoje, sodnik brez nadaljnje uporabe pravnih sredstev za odločanje pooblasti očeta ali mater. Če se nesoglasja ponavljajo ali če se pojavi drug dejavnik, ki resno ovira izvajanje starševske odgovornosti, lahko sodnik pooblastila za odločanje v celoti ali delno dodeli enemu od staršev ali te funkcije razdeli med njima. Vsi ti ukrepi se lahko sprejmejo za največ dve leti.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Kadar sta varstvo in vzgoja mladoletnika dodeljena obema staršema, se v praksi starša izmenjujeta pri vsakodnevni skrbi za mladoletnika v predhodno določenih obdobjih, ki običajno sovpadajo z določenimi šolskimi obdobji, kot so šolski semestri ali leta.

Oba starša si delita vse šolske počitnice.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V postopku v zakonskih zadevah za prenehanje življenjske skupnosti ali razvezo zakonske zveze na podlagi vzajemnega dogovora je pristojno sodišče prve stopnje, v pristojnosti katerega je zadnje skupno bivališče ali bivališče katerega koli od vložnikov.

V kontradiktornem postopku v zakonskih zadevah je pristojno sodišče prve stopnje na območju prebivališča zakoncev, če pa zakonca prebivata v različnih sodnih okrajih, lahko tožnik izbira med sodiščem na območju zadnjega skupnega prebivališča ali na območju prebivališča toženca.

V postopku, ki zadeva le skrb, varstvo in vzgojo ter preživljanje mladoletnih otrok, pri čemer starša nista poročena drug z drugim, je pristojno sodišče prve stopnje na območju zadnjega skupnega prebivališča staršev. Če živita v različnih sodnih okrajih, lahko tožnik izbira med sodiščem na območju prebivališča toženca ali na območju prebivališča mladoletnika.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Postopki, ki se uporabljajo v teh primerih, so:

kadar se stranki dogovorita – postopek vzajemnega dogovora iz člena 777 zakona o civilnem postopku za prenehanje življenjske skupnosti, razvezo zakonske zveze in sprejetje dokončnih ukrepov o skrbi, varstvu in vzgoji ter preživljanju mladoletnih otrok, če starša nista poročena;

kadar se stranki ne dogovorita – kontradiktorni postopek iz členov 770 in 774 zakona o civilnem postopku, ki se uporablja tudi za postopke družinskega prava in postopke glede mladoletnikov, če starša nista poročena drug z drugim.

V nujnih primerih se lahko zahteva sprejetje ukrepov v okviru naslednjih postopkov:

začasni ukrepi pred vložitvijo vloge za razveljavitev, prenehanje življenjske skupnosti, razvezo zakonske zveze ali v postopkih v zvezi s skrbjo ter varstvom in vzgojo mladoletnih otrok in preživljanjem. To urejata člena 771 in 772 zakona o civilnem postopku;

izrecno je določeno, da se lahko v primeru utemeljenega nujnega ukrepanja sprejmejo ukrepi iz prve izdane odločbe, ki se začnejo izvajati takoj;

začasni ukrepi, ki izhajajo iz sprejetja vloge za postopke v zakonskih zadevah ali postopke v zvezi z mladoletniki, tako kot v prejšnjih primerih. To je določeno v členu 773 zakona o civilnem postopku.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Pridobi se lahko popolna ali delna pravna pomoč, če se zagotovi dokaz, da so izpolnjeni pogoji za upravičenost do pravne pomoči v skladu z zakonom o pravni pomoči (glej „Pravna pomoč – Španija“).

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da bi razjasnili, zoper katere odločbe je mogoče vložiti pravno sredstvo, je treba razlikovati med vsemi mogočimi odločbami v zvezi z vprašanji starševske odgovornosti, in sicer:

- zoper vse odločbe v kontradiktornih postopkih se je mogoče pritožiti pri deželnem sodišču;
- prav tako se je mogoče pri deželnem sodišču pritožiti zoper odločbe v postopkih vzajemnega dogovora, vendar le, če se sprejme ukrep, ki se razlikuje od pogojev regulativnega dogovora.

Pravo ne predvideva nobenih pravnih sredstev zoper odločbe o predhodnih začasnih ukrepih ali začasni ukrepih ali zoper odločbe glede izvajanja roditeljske pravice.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Kadar se sodne odločbe glede starševske odgovornosti ne izvajajo prostovoljno, se lahko pri sodišču prve stopnje, ki jih je izdalo, vložijo zahtevek za izvršitev ukrepa ali ukrepov, ki se ne izvajajo.

Opredeliti je treba kazen ali odločbo, katere izvršitev se zahteva, in osebo, zoper katero se izvede izvršitev.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Odločbe, izdane v državi članici, o izvajanju starševske odgovornosti v postopkih v zakonskih zadevah v zvezi z otrokom, ki so bile izvršljive v zadevni državi članici in so bile priglašene, se na zahtevo katere koli zainteresirane stranke priznajo v Španiji, pri čemer postopki niso potrebni, v skladu z določbami Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo.

Za izvršitev je treba vložiti zahtevek za izvršitev pri sodišču na območju, na katerem prebiva mladoletnik in se zahteva izvršitev. Zahtevku je treba priložiti izvod odločbe, katere izvršitev se zahteva, pri čemer mora izvod izpolnjevati vse zahteve za določitev njegove verodostojnosti, v skladu s standardiziranim obrazcem iz Priloge V. Imeti je treba odvetnika in procesnega pooblaščenca.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Če želi stranka v Španiji ugovarjati priznanju odločbe o starševski odgovornosti, sprejete v drugi državi članici, se mora obrniti na sodišče prve stopnje, pri katerem je bil vložen zahtevek za priznanje, in se sklicevati na kateri koli razlog za nepriznanje iz Uredbe št. 2201/2003.

Razlogi, na katere se je mogoče sklicevati, so:

- odločba je v očitnem nasprotju z javnim redom, pri čemer je treba upoštevati največjo otrokovo korist;
- otroku ni bilo omogočeno, da izrazi svoje mnenje (razen v nujnih primerih);
- odločba je bila izdana v odsotnosti in pisanje o začetku postopka ni bilo vročeno ali stranka o njem ni bila obveščena, razen če se dokaže, da se je stranka strinjala z odločbo;
- stranka, ki ugovarja priznanju in trdi, da odločba ovira izvajanje starševske odgovornosti, ni imela možnosti, da izrazi svoje mnenje;

- odločba je nezdružljiva z drugo, naknadno izdano odločbo.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V skladu s Haaško konvencijo o varstvu otrok se uporablja pravo, ki se uporablja na območju običajnega prebivališča mladoletnika.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 05/04/2019

Starševska odgovornost - Romunija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V romunskem civilnem zakoniku (*Codul Civil*) se uporablja pojem **starševska avtoriteta**. **Starševska avtoriteta** pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z otrokom in njegovim premoženjem. Pravice in dolžnosti enakopravno izvajata oba starša, in sicer v najboljšem interesu otroka. Starševska avtoriteta se izvaja do otrokove popolne poslovne sposobnosti.

Starševske pravice in dolžnosti (iz členov 487–499 civilnega zakonika in zakona št. 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*) o varovanju in spodbujanju pravic otrok) v zvezi z otrokom vključujejo:

- pravico in dolžnost oblikovanja in ohranjanja otrokove identitete. Otroka je treba takoj po rojstvu prijaviti, pri čemer ima pravico do imena in državljanstva. Starši izberejo ime in priimek otroka;
- pravico in dolžnost vzgoje otroka. Starši imajo pravico in dolžnost, da v skladu z lastnimi prepričanji ter otrokovimi lastnostmi in potrebami vzgajajo otroka, skrbijo za otrokovo zdravje ter njegov telesni, psihični in intelektualni razvoj, njegovo izobrazbo, študij in poklicno usposabljanje;
- pravico in dolžnost nadzora nad otrokom;
- pravico in dolžnost plačevanja preživnine. Oba starša morata zagotoviti preživnino svojemu mladoletnemu otroku. Če otrok študira, ga morajo starši vzdrževati, dokler ne diplomira, vendar najdlje do 26. leta;
- pravico do nekaterih vzgojnih ukrepov zoper otroka. Nekateri ukrepi so prepovedani, na primer telesno kaznovanje, ki bi škodilo telesnemu, duševnemu ali čustvenemu stanju otroka;
- pravico, da od katere koli osebe, ki neupravičeno skrbi za otroka, zahtevajo vrnitev otroka;
- pravico staršev, da se ponovno združijo s svojim otrokom. Ta pravica je povezana s pravico otroka, da ni ločen od svojih staršev, razen izjemoma in začasno (npr. ukrepi namestitve);
- pravico starša do osebnih stikov s svojim otrokom. Oblike osebnih stikov z otrokom so *na primer*: obiski otroka na njegovem domu, obiski otroka v času šolskega pouka, otrok preživlja počitnice z vsakim od staršev;
- pravico do določitve otrokovega prebivališča. Mladoletni otrok živi pri svojih starših. Če starša ne živita skupaj, sporazumno določita otrokovo prebivališče. V primeru nesoglasja med staršema sprejme odločitev skrbstveni organ (*Instanța de tutelă*);
- **pravico, da v primeru mladoletnikov, ki so dopolnili 16 let, soglašajo z zaroko in zakonsko zvezo otroka; pravico, da soglašajo s posvojitvijo otroka;**
- **pravico do pravnega sredstva zoper ukrepe, ki so jih organi sprejeli v zvezi z otrokom, ter do zahtevkov in dejanj v lastnem imenu in v imenu otroka.**

Starševske pravice in dolžnosti (iz členov 500–502 civilnega zakonika) v zvezi z otrokovim premoženjem lahko vključujejo:

- **upravljanje otrokovega premoženja**. Starš nima pravice do otrokovega premoženja, tako kot tudi ne otrok do starševskega, razen do dediščine in preživnine. Starši imajo pravico in dolžnost, da upravljajo premoženje svojega mladoletnega otroka in da otroka zastopajo v pravnih civilnih dokumentih ali s temi dokumenti soglašajo. Mladoletnik po 14. letu sam izvaja svoje pravice in dolžnosti, vendar morajo po potrebi s tem soglašati starši in skrbstveni organ;
- pravico in dolžnost staršev, da zastopajo mladoletnika v civilnih dokumentih ali soglašajo s temi dokumenti. Starši zastopajo otroka v civilnih dokumentih do njegovega 14. leta, saj je popolnoma poslovno nesposoben. Otrok med 14. in 18. letom sam izvaja svoje pravice in dolžnosti, vendar je potrebno predhodno soglasje staršev, saj je otrokova poslovna sposobnost omejena.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Pravice in dolžnosti enakopravno izvajata oba starša (člen 503(1) civilnega zakonika): če sta poročena; po razvezi zakonske zveze (člen 397 civilnega zakonika); starš, katerega starševstvo je bilo določeno, če je otrok nezakonski, in oba starša, če živita v zunajzakonski skupnosti (člen 505(1) civilnega zakonika).

Starša (ki nista skupaj) starševske avtoritete ne izvajata enakopravno: v primeru prenehanja zakonske zveze z razvezo, če sodišče meni, da je v interesu otroka, da starševsko avtoriteto izvaja le eden od staršev (člen 398 civilnega zakonika); v primeru prenehanja zakonske zveze (člen 305(2) civilnega zakonika); če je bil otrok rojen zunaj zakonske zveze in starša ne živita v zunajzakonski skupnosti (člen 505(2) civilnega zakonika).

Starševsko avtoriteto izvaja eden od staršev v skladu s členom 507 civilnega zakonika, če je drugi starš umrl, če so mu bile odvzete starševske pravice ali če mu je bilo izvajanje prepovedano itd.

Starši delno izvajajo starševsko avtoriteto, če so pravice in dolžnosti dodeljene tretji osebi ali zavodu (člen 399 civilnega zakonika).

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Starš mladoletnika, ki je dopolnil 14 let, ima starševske pravice in dolžnosti le v zvezi z otrokom. Pravice in dolžnosti v zvezi z otrokovim premoženjem izvaja otrokov skrbnik ali druga oseba.

Skrbništvo mladoletnikov se določi, če sta oba starša umrla, če sta neznana, če jima je bilo odvzeto izvajanje starševskih pravic ali če jima je bila izrečena kazenska sankcija, zaradi katere so jima bile odvzete starševske pravice, če jima je bila v zvezi s tem izrečena sodna prepoved, če sta pogrešana ali razglašena za mrtva, sodišče pa po prenehanju posvojitve odloči, da je določitev skrbništva v interesu mladoletnika.

Skrbništvo se določi, če za otroka ne skrbi nobeden od staršev, ker jima je bilo odvzeto izvajanje starševskih pravic.

Skrbstveni organ lahko izjemoma odloči o namestitvi otroka pri sorodniku ali drugi družini ali osebi na podlagi njihovega soglasja ali o namestitvi v oskrbo zavoda.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Po razvezi zakonske zveze starševsko avtoriteto načeloma izvajata oba starša skupaj ali v primeru dobro utemeljenih razlogov le eden od staršev, pri čemer se upoštevajo najboljši interesi otroka. Drugi starš obdrži pravico do opazovanja vzgoje in izobraževanja otroka ter pravico do soglasja z njegovo posvojitvijo.

Skrbstveni organ lahko izjemoma odloči o namestitvi otroka pri sorodniku ali drugi družini ali osebi na podlagi njihovega soglasja ali o namestitvi v oskrbo zavoda. Ti izvajajo pravice in dolžnosti staršev v zvezi z otrokom (člen 399 civilnega zakonika).

Če je bil otrok rojen zunaj zakonske zveze in je bilo starševstvo priznано obema staršema, starša, ki živita v zunajzakonski skupnosti, skupaj in enakopravno izvajata starševsko avtoriteto. Če starša otroka, ki je bil rojen zunaj zakonske zveze, ne živita v zunajzakonski skupnosti, starševsko avtoriteto izvaja le eden od njiju.

Če zakonca s tem soglašata, se lahko razveza zakonske zveze uredi pri notarju, tudi v primeru mladoletnih otrok, rojenih v zakonski zvezi ali zunaj nje, ali v primeru posvojenih otrok, ali če se zakonca dogovorita o vseh vidikih glede priimka, ki se bo uporabljal po razvezi, izvajanja starševske avtoritete s strani obeh staršev, določitve prebivališča otrok po razvezi, načina ohranjanja osebnih stikov med ločenima staršema in posameznim otrokom ter določitve prispevka staršev k stroškom otrokove vzgoje, izobrazbe, študija in poklicnega usposabljanja. Če glede na poročilo o socialni raziskavi dogovor zakoncev o skupnem izvajanju starševske avtoritete ali o določitvi otrokovega prebivališča ni v interesu otroka, notar zavrne vlogo za razvezo zakonske zveze in zakonca napoti na sodišče.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če je to v najboljšem interesu otroka, se lahko starša dogovorita o izvajanju starševske avtoritete ali glede ukrepov za zaščito otroka, s čimer mora soglašati skrbstveni organ (člen 506 civilnega zakonika).

Stranke se lahko pojavijo kadar koli med sojenjem, tudi če k temu niso sodno pozvane, in zahtevajo odločbo, s katero se na podlagi soglasja legalizira njihova poravnava. Sodba o soglasju je dokončna in izvršljiva.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Pred napotitvijo na sodišče se lahko izvede mediacija. Med sojenjem morajo sodni organi seznaniti stranke o možnosti in prednostih mediacije. Če z mediacijo ni dosežen dogovor, se sporna vprašanja obravnavajo na sodišču.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Glej odgovor na vprašanje 1.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Če sodišče odloči, da bo starševsko avtoriteto izvajal le eden od staršev, ta starš sam odloča o vseh vprašanjih v zvezi z otrokom. Drugi starš obdrži pravico do preverjanja vzgoje in izobraževanja otroka ter pravico do soglasja z njegovo posvojitvijo.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Starša skupaj in enakopravno izvajata starševsko avtoriteto. Kar zadeva dobroverne tretje osebe, če kateri od staršev v okviru izvajanja starševskih pravic in izpolnjevanja starševskih dolžnosti vsak dan sam izvaja pravno dejanje, se domneva, da s tem soglaša tudi drugi starš.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Vloge za zaščito posameznikov v pristojnosti skrbstvenega organa in sodišča za družinske zadeve (*okrožno sodišče ali sodišče, specializirano za mladoletnike in družine, če je to primerno*) obravnava sodišče s krajevno pristojnostjo, v okviru katere je stalno ali dejansko prebivališče zaščitene osebe (člen 94 zakonika o civilnem postopku (*Codul de Procedură Civilă*)).

Sodišče na območju stalnega prebivališča tožnika je pristojno za zahteve v zvezi z ugotavljanjem starševstva, sodišče na območju prebivališča tožnika-upnika pa je pristojno za zahteve glede preživitinskih obveznosti (vključno z državnimi dodatki za otroke).

Dokumenti, ki jih je treba priložiti vlogi za sodni poziv, so kopija rojstnega lista mladoletnika, kopija osebne izkaznice, kopija sodbe o razvezi zakonske zveze, dogovor, sklenjen v okviru mediacije (če obstaja), in kateri koli drug dokument, ki se šteje za uporabnega pri obravnavi zadeve. Zahtevek je oproščen kolkovine.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodišče lahko v celotnem postopku razveze zakonske zveze (poseben postopek s krajšimi roki poravnave) na podlagi predsedniškega odloka sprejema začasne ukrepe v zvezi z določitvijo prebivališča mladoletnih otrok, preživitinsko obveznostjo, prejemanjem državnega dodatka za otroke in uporabo skupnega bivališča (člen 919 zakonika o civilnem postopku).

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Za pravno pomoč je mogoče zaprositi v okviru izredne uredbe št. 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) o javni pravni pomoči v civilnih zadevah, odobrene s spremembami z zakonom št. 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*), kot je bil naknadno spremenjen.

Pravna pomoč se lahko odobri ločeno ali skupaj v obliki odvetniške pomoči; plačila za izvedenca, prevajalca ali tolmača; plačila takse sodnega izvršitelja; izvetij, znižanj in spremembe razporeda ali odloga plačil sodnih taks.

Pravno pomoč lahko v celoti izkoristijo osebe, katerih mesečni neto prihodki na družinskega člana so v zadnjih dveh mesecih pred vložitvijo zahtevka znašali manj kot 300 RON. Če so prihodki manjši od 600 RON, se zagotovi 50-odstotna pravna pomoč. Vendar uveljavljeni pogoji prosilcem, katerih sredstva presegajo kvoto, ne preprečujejo koriščenja pravne pomoči, če dokažejo, da ne morejo kriti sodnih stroškov zaradi razlike med življenjskim standardom države stalnega ali običajnega prebivališča in države sodišča.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper sodbo v zadevah, ki se nanašajo na izvajanje starševske avtoritete (stranska vprašanja pri razvezi zakonske zveze ali po glavni poti), je mogoče v 30 dneh od datuma sodbe vložiti pravno sredstvo ali v primeru sodbe na podlagi soglasja, ki potrjuje dogovor med strankama, izvesti sodno presojo.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Če dolžnik ne opravlja prostovoljno svoje dolžnosti, mora upnik o tem obvestiti sodnega izvršitelja. Sodni izvršitelj pozove izvršilno sodišče k soglasju v zvezi z izvršitvijo. Ta se uredi na zaprti seji brez sodnega poziva strankama.

Če je zahtevek za izvršitev odobren, sodni izvršitelj pošlje nalog in sodni poziv staršu ali osebi, pri kateri je mladoletnik nameščen, s čimer ji sporoči datum, kdaj mora pripeljati mladoletnika, da bi ga prevzel upnik, ali ji odredi, naj drugemu staršu dovoli izvajanje pravice do osebnih stikov z mladoletnikom.

Če dolžnik ne opravi svoje dolžnosti, sodni izvršitelj izvede prisilno izvršitev ob prisotnosti zastopnika generalnega direktorata za socialno pomoč in zaščito otrok ter po potrebi ob prisotnosti psihologa in policista. Nihče ne sme ustrahovati mladoletnika ali ga siliti k izvršitvi.

Če dolžnik ne izpolni svoje dolžnosti, kazen, ki jo določi sodišče, velja do izvršitve, pri čemer sodni izvršitelj tožilca obvesti, naj začne sodni pregon.

Če mladoletnik temu nasprotuje, izvršitelj zastopniku generalnega direktorata za socialno pomoč in zaščito otrok predloži uradno poročilo, pristojno sodišče pa mladoletniku odredi svetovanje, na koncu katerega psiholog pripravi poročilo. Če mladoletnik temu nasprotuje po ponovni prisilni izvršitvi, lahko upnik od sodišča zahteva izrek kazni.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Za priznanje odločbe o starševski avtoriteti se uporabljajo določbe Uredbe (ES) št. 2201/2003. Zahtevek se vloži pri sodišču na območju stalnega prebivališča toženca ali njegovega prebivališča v Romuniji. Zoper priznanje se lahko vloži pravno sredstvo pri pritožbenem sodišču s krajevno pristojnostjo (*Curtea de Apel*) ali ugovor na podlagi zahtevka za sodno presojo pri vrhovnem kasacijskem sodišču (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Da bi zainteresirana oseba ugovarjala priznanju odločbe o starševski avtoriteti, se lahko obrne na sodišče na območju stalnega prebivališča toženca ali njegovega prebivališča v Romuniji.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Člen 2611 civilnega zakonika navaja, da pravo, ki se uporablja v zvezi s starševsko avtoriteto in zaščito otrok, določa konvencija o pristojnosti, pravu, ki se uporabi, priznavanju, izvršitvi in sodelovanju na področju starševske odgovornosti in ukrepov za zaščito otrok, ki je bila sprejeta 19. oktobra 1996 v Haagu in ratificirana z zakonom št. 361/2007.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 31/10/2016

Starševska odgovornost - Slovenija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Gre za pravna razmerja, ki jih ureja **družinsko pravo**. Razmerje nastane z rojstvom otroka oziroma z ugotovitvijo očetovstva in materinstva, pri čemer so v slovenskem pravnem sistemu nezakonski otroci glede pravic in obveznosti izenačeni z zakonskimi. Po slovenski pravni ureditvi, ki je sprejela sistem popolne posvojitve, so z naravnimi otroci izenačeni tudi posvojeni otroci.

Pravni temelj je v **Ustavi Republike Slovenije in sicer v 54. členu**, ki določa, da imajo starši pravico in dolžnost vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke. Ta pravica in dolžnost se staršem lahko odvzame ali omeji samo iz razlogov, ki jih zaradi varovanja otrokovih koristi določa zakon. Otroci, rojeni zunaj zakonske zveze, imajo enake pravice kakor otroci, rojeni v njej.

Starši imajo pravico in dolžnost, da z neposredno skrbjo, s svojim delom in dejavnostjo zagotavljajo uspešen telesni in duševni razvoj svojih otrok. Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo **roditeljsko pravico**. (4. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Starši morajo v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za otrokovo korist. Starši delajo v otrokovo korist, če zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki ga okolje sprejema in odobrava in ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka ob upoštevanju njegove osebnosti in želja. (5.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Starši morajo svojim otrokom omogočiti pogoje za zdravo rast, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo. Svoje otroke so dolžni preživljati, skrbeti za njihovo življenje in zdravje in jih vzgajati. Po svojih močeh so dolžni skrbeti za njihovo šolanje in strokovno izobrazbo glede na otrokove sposobnosti, nagnjenja in želje. Otrok ima pravico do stikov z obema staršema, starša pa imata pravico do stikov z otrokom. (102., 103., in 106. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Odškodninsko odgovornost staršev za otroke v 142. členu določa Obligacijski zakonik. Starši odgovarjajo za škodo, ki jo povzroči drugemu njihov otrok do dopolnjenega sedmega leta, ne glede na svojo krivdo. Starši odgovarjajo za škodo, katero povzroči drugemu njihov mladoletni otrok, ki je dopolnil sedem let, razen če dokažejo, da je škoda nastala brez njihove krivde.

Zastopanje kot delovanje za otroka v razmerjih do zunanjega sveta je urejeno v 107. členu Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Mladoletne otroke zastopajo starši. Če je treba mladoletnemu otroku kaj vročiti ali sporočiti, se to lahko veljavno vroči ali sporoči enemu ali drugemu roditelju, če pa starši ne živijo skupaj, tistemu roditelju, pri katerem otrok živi. Če imata oba starša varstvo in vzgojo otroka, se morata sporazumeti o stalnem prebivališču otroka in o tem, kateremu od njiju se vročajo pošiljke za otroka.

Otrokovo **premoženje** upravljajo do otrokove polnoletnosti v otrokovo korist njegovi starši. (109. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Roditeljska pravica pripada skupaj očetu in materi. (4. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Roditeljsko pravico izvršujeta starša sporazumno v skladu z otrokovo koristjo. Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. O

vprašanjih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji. Kadar je eden od staršev zadržan izvrševati roditeljsko pravico, jo izvršuje drugi od staršev sam. (113. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Če eden od staršev ni več živ ali ni znan, ali če mu je odvzeta roditeljska pravica, ali če mu je odvzeta poslovna sposobnost, pripada roditeljska pravica drugemu od staršev. (115. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Za otroka lahko skrbijo tudi druge osebe ali zavod. Center za socialno delo sme odvzeti otroka staršem in ga dati v vzgojo in varstvo **drugi osebi** ali **zavodu**, če so starši zanemarili otrokovo vzgojo in varstvo ali če je to iz drugih pomembnih razlogov otrokovo korist. (120. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Center za socialno delo odda v **rejništvo** otroka, ki nima svoje družine, otroka, ki iz različnih vzrokov ne more živeti pri starših ali otroka, katerega telesni in duševni razvoj je ogrožen v okolju, v katerem živi. (157. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih) Izvajanje rejniške dejavnosti podrobneje ureja Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti.

Za otroka lahko skrbi **posvojitelj**, v posvojitve pa se sme dati samo otrok, čigar starši so neznan ali že leto dni neznanega bivališča ali če so privolili pred pristojnim organom, da dajo otroka v posvojitve, pa tudi otrok, ki nima živih staršev. (141. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Mladoletnika, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo, postavi center za socialno delo pod **skrbništvo**. Skrbnik mladoletnika je dolžan skrbeti enako kot starši za mladoletnika. (201. in 202. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Starša, ki ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se morata sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Sporazumeta se lahko, da imata oziroma obdržita oba varstvo in vzgojo otrok ali da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, odloči sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. Preden sodišče odloči, mora glede otrokove koristi pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice. (105. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Kadar sodišče razveže zakonsko zvezo, odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši. (78. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. O vprašanih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji. (113. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Starša ki ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se morata sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Če se starša sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne. Če se starša sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta, odloči na zahtevo enega ali obeh staršev sodišče. (105. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Če starša ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se sporazumeta o preživljanju skupnih otrok. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o preživljanju skupnih otrok, odloči o tem sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev. (105.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Otrok ima pravico do stikov z obema staršema in oba starša imata pravico do stikov z otrokom. S stiki pa se zagotavljajo predvsem otrokove koristi. Tisti od staršev, pri katerem otrok živi v varstvu in vzgoji oziroma druga oseba, pri kateri otrok živi, mora opustiti vse, kar otežuje ali onemogoča otrokove stike. Prizadevati si mora za ustrezen odnos otroka do stikov z drugim od staršev. Tisti od staršev, ki izvršuje stike, mora opustiti vse, kar otežuje varstvo in vzgojo otroka. V primeru, da se starša sporazumeta o

stikih, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne. V kolikor se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o stikih, odloči o tem sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev. (106. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Otrok ima pravico do stikov z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan, razen če je to v nasprotju z otrokovo koristjo. Šteje se, da so take osebe predvsem otrokovi stari starši, bratje in sestre, polbratje in polsestre, nekdanji rejniki, prejšnji ali sedanji zakonec oziroma zunajzakonski partner enega ali drugega od njegovih staršev. O stikih se sporazumejo otrokovi starši, otrok, če je sposoben razumeti pomen sporazuma, in osebe, s katerimi je otrok povezan. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Obseg in način izvrševanja stikov morata biti v otrokovo korist. Če se starša otroka, otrok in osebe, s katerimi je otrok povezan, sporazumejo o stikih, lahko predlagajo, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne. Če se tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumejo, odloči o stikih sodišče. (106.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Če se starša ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta, odloči o tem sodišče.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko odloči, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od staršev ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. (105. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Sodišče odloči tudi o preživljanju otrok in o stikih. (105.a, 106. in 106.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Pri odločanju o stikih vodi sodišče predvsem korist otroka. Predlogu oziroma zahtevi za ureditev stikov mora biti priloženo dokazilo pristojnega centra za socialno delo, da sta se starša ob njegovi pomoči poskušala sporazumeti o stikih. Sodišče pa lahko pravico do stikov odvzame ali omeji in sicer takrat, kadar je to potrebno zaradi varovanja otrokove koristi. Stiki niso v otrokovo korist, če pomenijo za otroka psihično obremenitev ali če se sicer z njimi ogroža njegov telesni ali duševni razvoj. Sodišče lahko odloči, da se stiki izvršujejo pod nadzorom tretje osebe ali da se ne izvajajo z osebnim srečanjem in druženjem, ampak na drug način, če sicer ne bi bila zagotovljena otrokova korist. (106. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in materialne ter pridobitne zmožnosti zavezanca. Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati otrokovo korist, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka. (129. in 129.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

V primeru, da starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. O vprašanjih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odloči o tem na predlog enega ali obeh staršev sodišče v nepravdnem postopku. (113. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

To pomeni, da sta oba starša enako odgovorna za otrokovo vzgojo in razvoj in da oba še naprej skrbita zanj.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Za odločanje so **stvarno pristojna** okrožna sodišča. (32. člen Zakona o pravdnem postopku)

Za sojenje je splošno **krajevno pristojno** sodišče, na območju katerega ima tožena stranka stalno prebivališče. Če je sodišče Republike Slovenije pristojno za sojenje, zato ker ima tožena stranka v Republiki Sloveniji začasno prebivališče, je splošno krajevno pristojno sodišče, na območju katerega ima tožena stranka začasno prebivališče. Če ima tožena stranka poleg stalnega prebivališča tudi začasno prebivališče v kakšnem drugem kraju in se da po okoliščinah domnevati, da bo tam prebivala daljši čas, je splošno krajevno pristojno tudi sodišče začasnega prebivališča tožene stranke. (47. člen Zakona o pravdnem postopku)

Če je v sporih za zakonito preživljanje tožeča stranka oseba, ki zahteva preživljanje, je za sojenje poleg sodišča splošne krajevne pristojnosti pristojno tudi sodišče, na območju katerega ima tožeča stranka stalno oziroma začasno prebivališče. Če je v sporih za zakonito preživljanje z mednarodnim elementom pristojno sodišče Republike Slovenije, zato ker je tožeča stranka otrok, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, je krajevno pristojno tisto sodišče, na območju katerega ima tožeča stranka stalno prebivališče. Če je v sporih za zakonito preživljanje pristojno sodišče Republike Slovenije, zato ker ima tožena stranka v Republiki Sloveniji premoženje, iz katerega se lahko poplača preživljanje, je krajevno pristojno tisto sodišče, na območju katerega je to premoženje. (50. člen Zakona o pravnem postopku)

Stranke in drugi udeleženci v postopku vlagajo na sodišču tožbe, pritožbe in druge vloge v **slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti**, ki je pri sodišču v uradni rabi. (104. člen Zakona o pravnem postopku)

Tožba mora obsegati določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev, dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo, in druge podatke, ki jih mora imeti vsaka vloga (180. člen Zakona o pravnem postopku)

Z vlogo po tem zakonu so mišljeni tožba, odgovor na tožbo, pravno sredstvo in druge izjave, predlogi ali sporočila, ki se vlagajo zunaj obravnave. Vloge morajo biti razumljive in obsegati vse, kar je treba, da se lahko obravnavajo. Predvsem morajo obsegati: navedbo sodišča, ime ter stalno oziroma začasno prebivališče oziroma sedež strank, morebitnih njihovih zakonitih zastopnikov in pooblaščenec, sporni predmet in vsebino izjave. Vložnik mora vlogo podpisati, razen če to zaradi oblike vloge ni mogoče. Za izviren podpis vložnika se šteje njegov lastnoročni podpis kot tudi podpis z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Če vsebuje izjava kakšno zahtevo, mora stranka v vlogi navesti dejstva, na katera jo opira, in dokaze, kadar je to potrebno. (105. člen Zakona o pravnem postopku)

Ob vložitvi tožbe mora biti plačana **sodna taksa**. Sodna taksa mora biti plačana najkasneje v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za plačilo sodne takse. (105.a člen Zakona o pravnem postopku)

Vloga se vloži v **pisni obliki**. Pisna vloga je vloga, ki je napisana ali natisnjena in lastnoročno podpisana (vloga v fizični obliki), ali vloga, ki je v elektronski obliki in je podpisana z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Pisna vloga se vloži tako, da se pošlje po pošti, elektronski poti, z uporabo sredstev komunikacijske tehnologije, izroči neposredno organu ali po osebi, ki opravlja posredovanje vlog kot svojo dejavnost (poslovni ponudnik). Vloga v elektronski obliki se vloži tako, da se pošlje po elektronski poti informacijskemu sistemu. Informacijski sistem vložniku samodejno potrdi prejem vloge. Vloga se lahko vloži tudi na predpisanem ali drugače pripravljenem obrazcu. (105.b člen Zakona o pravnem postopku)

Vloge, ki jih je treba vročiti nasprotni stranki, se morajo izročiti sodišču v toliko **izvodih**, kolikor jih je treba za sodišče in nasprotno stranko, ter v taki obliki, da jih sodišče lahko vroči. To velja tudi za priloge. Vloge in priloge, vložene po elektronski poti, ki jih je treba vročiti nasprotni stranki, se pošljejo v enem izvodu. Sodišče naredi toliko elektronskih kopij ali fotokopij, kolikor jih je treba za nasprotno stranko. (106. člen Zakona o pravnem postopku) Listine, ki se priložijo vlogi, so lahko v **izvirniku ali prepisu**. (107. člen Zakona o pravnem postopku)

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Okrožno sodišče odloča v pravnem postopku, če z zakonom ni določeno, da odloča v nepravdnem postopku. Zadeve, ki jih ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, sodišče rešuje prednostno. (10.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Med postopkom v sporih iz razmerij med starši in otroki lahko izda sodišče na predlog stranke ali po uradni dolžnosti začasne odredbe o varstvu in preživljanju skupnih otrok kot tudi začasne odredbe o odvzemu ali omejitvi pravice do stikov oziroma o načinu izvrševanja stikov. Začasne odredbe se izdajo po določbah Zakona o izvršbi in zavarovanju. (411. člen Zakona o pravnem postopku)

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, za kritje stroškov postopka je mogoče dobiti brezplačno pravno pomoč. O odobritvi brezplačne pravne pomoči odloča predsednik okrožnega sodišča. (2. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

Brezplačna pravna pomoč se lahko odobri za pravno svetovanje, pravno zastopanje in za druge pravne storitve, določene z zakonom, za vse oblike sodnega varstva pred vsemi sodišči splošne pristojnosti in specializiranimi sodišči v Republiki Sloveniji, pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije in pred vsemi organi, institucijami ali osebami v Republiki Sloveniji, ki so pristojne za izvensodno poravnavanje sporov, ter kot oprostitev plačila stroškov sodnega postopka. (7. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

Upravičenci po tem zakonu so: 1. državljani Republike Slovenije; 2. tujci z dovoljenjem za stalno ali začasno prebivanje v Republiki Sloveniji in osebe brez državljanstva (apatridi), ki zakonito prebivajo v Republiki Sloveniji; 3. drugi tujci pod pogojem vzajemnosti ali pod pogoji in v primerih, določenih z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo; 4. nevladne organizacije in

zdrženja, ki delujejo neprofitno in v javnem interesu ter so vpisane v ustrezen register v skladu z veljavno zakonodajo, v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oziroma z namenom, zaradi katerega so ustanovljene; 5. druge osebe, za katere zakon ali mednarodna pogodba, ki obvezuje Republiko Slovenijo določa, da so upravičenci do brezplačne pravne pomoči. (10. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

Oseba, ki je lahko upravičenec do brezplačne pravne pomoči, lahko zaprosi za brezplačno pravno pomoč v katerikoli fazi postopka. Pri odločanju o prošnji za dodelitev brezplačne pravne pomoči se ugotavljajo finančni položaj prosilca in drugi pogoji, določeni s tem zakonom. (11. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, pristojnost za odločanje o pritožbah zoper odločbe okrožnega sodišča ima višje sodišče. (35. člen Zakona o pravnem postopku) Pritožba se vložijo pri sodišču, ki je izreklo sodbo na prvi stopnji, v zadostnem številu izvodov za sodišče in nasprotno stranko. (342. člen Zakona o pravnem postopku)

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Izvršilni postopek je določen v Zakonu o izvršbi in zavarovanju. Za dovolitev izvršbe je stvarno pristojno okrajno sodišče, če zakon ne določa drugače. (5. člen zakona o izvršbi in zavarovanju)

Za odločitev o predlogu za izvršbo sodne odločbe o vzgoji in varstvu otroka in za samo izvršbo je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega ima stalno ali začasno prebivališče oseba, kateri je otrok zaupan v vzgojo in varstvo ali sodišče, na območju katerega ima stalno ali začasno prebivališče oseba, proti kateri je predlog za izvršbo vložen. Za neposredno izvršitev je krajevno pristojno tudi sodišče, na območju katerega je otrok. (238.a člen Zakona o izvršbi in zavarovanju)

S sklepom o izvršbi se obveznost izročitve otroka naloži osebi, na katero se nanaša izvršilni naslov, osebi, od katere volje je odvisna izročitev otroka, ter osebi, pri kateri je otrok v času izdaje tega sklepa. V sklepu o izvršbi sodišče izreče, da dolžnost izročitve otroka učinkuje tudi proti vsaki drugi osebi, pri kateri je otrok v času oprave izvršbe. (238.c člen Zakona o izvršbi in zavarovanju)

Sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin primera in tako, da bo zagotovljeno varstvo koristi otroka, odloči, da se izvršba sodne odločbe o vzgoji in varstvu otroka opravi z izrekanjem denarnih kazni zoper osebo, na katero se nanaša sklep o izvršbi, ali z odvzemanjem otroka in njegovo izročitvijo osebi, kateri je otrok zaupan v vzgojo in varstvo. (238.č člen Zakona o izvršbi in zavarovanju)

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodna odločba o starševski odgovornosti se prizna in izvrši skladno z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003. Sodišče uporablja nepravdni postopek po določilih Zakona o nepravdnem postopku.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Za obravnavanje zahtev za razglasitev izvršljivosti so pristojna vsa okrožna sodišča.

Za obravnavanje pravnih sredstev zoper sodne odločbe glede razglasitve izvršljivosti je pristojno sodišče, ki je razglasilo sodno odločbo za izvršljivo.

Sodišče uporablja nepravdni postopek skladno z določili Zakona o nepravdnem postopku.

Seznam okrožnih sodišč

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Po Zakonu o mednarodnem zasebnem pravu in postopku se razmerja med starši in otroki presoja po pravu države, katere državljanji so. Če so starši in otroci državljani različnih držav, se uporabi pravo države, v kateri imajo vsi stalno prebivališče. Če so starši in otroci državljani različnih držav in tudi nimajo stalnega prebivališča v isti državi, se uporabi pravo države, katere državljan je otrok. (42. člen)

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 05/03/2018

Starševska odgovornost - Slovaška

Izvirna jezikovna različica te strani [sk](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V skladu s slovaškim družinskim zakonom (zakon št. 36/2005 o družini in spremembi nekaterih zakonov) in sodno prakso starševska odgovornost (tj. starševske pravice in obveznosti – varstvo in vzgoja) vključuje zlasti skrb za otroka, preživnino, zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševske pravice in obveznosti v zvezi z otrokom izvajata oba starša skupaj, ne glede na to, ali je bil otrok rojen v zakonski zvezi ali zunaj nje in ali živita skupaj ali ne (sta poročena, sta se razšla ali sta razvezana).

Sodišče lahko v resnih okoliščinah staršu odvzame starševske pravice in obveznosti (ali jih omeji), kot je določeno v členu 38(4) družinskega zakona.

Sodišče lahko mladoletnemu staršu, starejšemu od 16 let, prizna starševske pravice in obveznosti v zvezi z osebno skrbjo za mladoletnega otroka, pod pogoji iz člena 29 družinskega zakona.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Da. Če sta oba starša mladoletnega otroka poslovno nesposobna, če so jima bile odvzete starševske pravice in obveznosti ali če sta mrtva, mora sodišče imenovati skrbnika, ki osebno vzgaja mladoletnega otroka, ga zastopa in upravlja njegovo premoženje.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Sodišče mora sprejeti odločitev glede dodelitve in izvajanja starševskih pravic in obveznosti (tudi če oba starša še naprej skupaj izvajata starševske pravice in obveznosti) ali odobri dogovor med staršema.

V skladu s členom 36(1) družinskega zakona se lahko starša mladoletnega otroka, ki živita ločeno, kadar koli dogovorita glede izvajanja starševskih pravic in obveznosti. Če se starša ne dogovorita, lahko sodišče odloči glede izvajanja njunih pravic in obveznosti, tudi če v zvezi s tem ni bil vložen noben zahtevek; sodišče mora zlasti odločiti, kateremu staršu bosta dodeljena varstvo in vzgoja (*osobná starostlivosť* – osebna skrb) za mladoletnega otroka. Določbe členov 24, 25 in 26 se uporabljajo *mutatis mutandis*.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Dogovor med staršema glede starševskih pravic in obveznosti mora odobriti sodišče.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Izvensodno reševanje sporov je mogoče z mediacijo v skladu z zakonom št. 420/2004 o mediaciji. Ta zakon se uporablja tudi v primeru sporov, ki izhajajo iz razmerij, ki jih ureja družinsko pravo. Mediacija je izvensodni postopek, pri katerem zadevne strani ob pomoči mediatorja rešujejo spore, ki izhajajo iz njihovega pogodbenega ali drugega pravnega razmerja. Vsak dogovor, sklenjen v okviru mediacije, mora biti v pisni obliki in je zavezujoč za vse stranke v postopku.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko načeloma sprejme kakršno koli odločitev, ne more pa dodeliti izključnega varstva in vzgoje (osebne skrbi) enemu od staršev. Izključno varstvo in vzgoja otroka sta mogoča le, če so enemu staršu odvzete starševske pravice in obveznosti. V praksi pa sodišče odloči, kateri od staršev bo osebno skrbel za otroka, kdo ga bo zastopal in kdo upravljal njegovo premoženje. Sodišče tudi odloči, kako starš, ki mu nista bila dodeljena varstvo in vzgoja otroka, prispeva k preživljanju otroka, ali odobri dogovor med staršema glede plačevanja preživnine.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Izraz „starševska odgovornost“ v okviru slovaškega družinskega prava nima ustreznega prevoda. Slovaško družinsko pravo priznava izraz „starševske pravice in obveznosti“, ki jih vedno skupaj izvajata oba starša (torej „izključno varstvo in vzgoja“ nista mogoča, razen če je drugi starš umrl, če ni poslovno sposoben ali če so mu bile odvzete starševske pravice in obveznosti). Razlikovati je treba med temi primeri in oddajo otroka v „osebno skrb“. Če je otrok oddan v osebno skrb enega od staršev, lahko ta starš sprejema odločitve o vseh običajnih vprašanjih v zvezi z otrokovim vsakdanjim življenjem, pri čemer soglasje drugega starša ni potrebno, vendar je pri vseh pomembnih vprašanjih v zvezi z izvajanjem starševskih pravic in obveznosti (upravljanje

otrokovega premoženja, selitev otroka v tujino, državljanstvo, soglašanje z zdravstvenim varstvom, usposabljanje za izbrani poklic) potrebno soglasje drugega starša. Če se starša ne moreta sporazumno odločiti, odločitev sprejme sodišče na zahtevo enega od staršev.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Sodišče lahko obema staršema dodeli izmenično osebno skrb (tj. skupno varstvo in vzgojo), če sta oba zmožna vzgajati otroka in ju zanima osebna skrb za otroka ter če je ta ureditev v otrokovem interesu, da se bolje poskrbi za njegove potrebe. Če se z deljeno osebno skrbjo za otroka strinja vsaj eden od staršev, mora sodišče ugotoviti, ali je skupna osebna skrb v otrokovem interesu.

Glej vse predhodne odgovore, zlasti odgovor na vprašanje 8.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Okrožno sodišče, v okrožju katerega prebiva mladoletni otrok, je pristojno sodišče za vložitev pritožbe glede starševskih pravic in obveznosti. Sodišče lahko ta postopek sproži na lastno pobudo, zato ni treba upoštevati nobenih formalnosti in priložiti nobenih dokumentov. Predložitev dokumentov je odvisna od vsebine pritožbe; običajno je potreben otrokov rojstni list.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Uporablja se poenostavljen in manj formalen postopek. Izda se lahko začasna odredba, ki se izvrši v obliki nujnega postopka.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Vsi postopki za ureditev starševskih pravic in obveznosti so oproščeni plačila sodnih taks. Slovaški sistem pravne pomoči je trenutno omejen na oprostitev plačila sodnih taks in brezplačno zagotovitev zastopnika. Zaradi nepravdnega značaja postopkov v zvezi s starševskimi pravicami in obveznostmi se zelo malo ljudi odloči, da jih bo zastopal odvetnik. Vendar če oseba izpolnjuje pravne pogoje za oprostitev plačila sodnih taks, lahko sodišče po lastni presoji brezplačno zagotovi zastopnika, vključno z odvetnikom, če meni, da je zastopanje nujno za zaščito interesov stranke.

Sodišče vse stranke, ki zahtevajo dodelitev odvetnika in izpolnjujejo pogoje za oprostitev plačila sodnih taks, napoti na center za pravno pomoč. Sodišče svetuje strankam glede te možnosti. Stranki lahko odobri popolno ali delno oprostitev plačila sodnih taks, če to upravičujejo okoliščine stranke in če to ne pomeni samovoljnega ali očitno neuspešnega ravnanja ali oviranja pravosodja. Če sodišče ne določi drugače, oprostitev velja za celoten postopek in ima retroaktivni učinek. Vse takse, plačane pred izdajo odločbe o oprostitvi plačila, pa se ne povrnejo.

Center za pravno pomoč zagotavlja sistem pravne pomoči in varnosti za fizične osebe, ki zaradi ekonomskih okoliščin ne morejo uporabljati storitev pravnih služb, da bi izvajale in zaščitile svoje pravice. Obseg zagotovljene pravne pomoči določa zakon št. 327 /2005 o zagotavljanju pravne pomoči osebam v neugodnih ekonomskih okoliščinah.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, zoper odločbo o starševskih pravicah in obveznostih je mogoče vložiti pravno sredstvo.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Vloga za izvršitev odločbe se vložijo pri splošnem sodišču otroka. Postopek, ki se uporablja za izvršitev odločbe, ureja zakon št. 99 /1963 – zakonik o civilnem postopku.

Uporabljajo se običajni izvršilni postopki (sodna izvršba), razen v zvezi z izvrševanjem odločb o osebni skrbi (če se otrok vrne staršu, ki ima v skladu z odločbo pravico do osebne skrbi). V takih primerih je postopek strožji (denarne kazni in morebitno posredovanje policije ali drugih pristojnih izvršilnih organov).

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodne odločbe o starševskih pravicah in obveznostih, ki jih je izdalo sodišče v drugi državi članici, se v Slovaški republiki priznajo in izvršijo brez posebnih postopkov, in sicer v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (člen 21(1)), tj. ne da bi bilo treba odločbo razglasiti za izvršljivo.

Vendar lahko zainteresirana stranka vložiti zahtevek, da se odločba o starševskih pravicah in obveznostih, izdana v drugi državi članici, razglasi za izvršljivo, pri čemer se v tem primeru uporabi postopek iz oddelka 2 poglavja III navedene uredbe.

Zahtevki se vložijo pri okrožnem sodišču, v okrožju katerega prebiva otrok, če pa otrok nima stalnega prebivališča, pri sodišču, v okrožju katerega otrok trenutno živi; če takega sodišča ni, je pristojno okrožno sodišče Bratislava I.

Vlogi za priznanje odločbe ali razglasitev izvršljivosti odločbe je treba priložiti kopijo odločbe o starševskih pravicah in obveznostih, ki izpolnjuje zahteve glede dokaza verodostojnosti, in dokument, ki potrjuje odločbo in ga na zahtevo zainteresirane osebe izda zadevno sodišče izvora, tj. sodišče, ki je izdalo odločbo o starševskih pravicah in obveznostih.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pravna sredstva se vedno vložijo pri okrožnem sodišču, ki je izdalo prvotno odločbo, vendar o njih odloča regionalno sodišče. Pravna sredstva zoper priznavanje odločb o starševskih pravicah in obveznostih se proučijo in obravnavajo v skladu z zakonikom o civilnem postopku.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Slovaška sodišča v postopkih o starševskih pravicah in obveznostih odločajo le, če otrok običajno prebiva v Slovaški republiki. Če otrok ne živi v Slovaški republiki, vendar ima tam običajno prebivališče, ali če starša ne živita v Slovaški republiki ali sta državljana različnih držav, se določbe slovaškega prava uporabljajo v skladu s Haaško konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok (ref. št. 344/2002) (poglavje III Konvencije).

Zakon št. 97/1963 o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu določa, da razmerja med starši in otroki, vključno z začetkom ali prenehanjem izvajanja starševskih pravic in obveznosti, ureja pravo države otrokovega običajnega prebivališča. V izjemnih primerih lahko sodišče upošteva pravo druge države, če obstaja pomembna povezava z obravnavano zadevo in če je to nujno za zaščito otroka ali njegovega premoženja. Starševske pravice in obveznosti, ki izhajajo iz države otrokovega prvotnega običajnega prebivališča, ostanejo veljavne, tudi če se otrokovo običajno prebivališče spremeni. Če kateri od staršev nima nobenih starševskih pravic in obveznosti, priznanih v okviru slovaškega prava, te pravice in obveznosti pridobi, ko ima otrok običajno prebivališče v Slovaški republiki. Izvajanje starševskih pravic in obveznosti ureja pravo države otrokovega običajnega prebivališča.

Določbe zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu se uporabljajo le, če ni bil sklenjen mednarodni sporazum ali če obstoječi mednarodni sporazum ne vključuje meril o koliziji zakonov za določitev prava, ki se uporablja.

Slovaško republiko poleg Haaške konvencije iz leta 1996 zavezujejo številni dvostranski sporazumi z določbami o pravu, ki se uporablja, pri čemer imajo te določbe v postopkih o starševskih pravicah in obveznostih prednost pred določbami zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu. Zadevni sporazumi so:

Bolgarija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Bolgarijo o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Sofija, 25. november 1976, zakon št. 3/1978)

Hrvaška, Slovenija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo o ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Beograd, 20. januar 1964, zakon št. 207/1964)

Madžarska: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Madžarsko o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Bratislava, 28. marec 1989, ref. št. 63/1990)

Poljska: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Poljsko o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih, delovnih in kazenskih zadevah (Varšava, 21. december 1987, zakon št. 42/1989)

Romunija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Romunijo o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Praga, 25. oktober 1958, zakon št. 31/1959)

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

